

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Elanikkonna uuring

SISUKORD

Sisukord	2
SISSEJUHATUS	4
KOKKUVÕTE	5
METOODIKA KIRJELDUS	8
Valim	8
Küsitlus	9
Andmetöötlus ja valimivea hinnang	10
Teostajad	10
UURINGU TULEMUSED	11
1 Usaldus riigi institutsioonide vastu	11
2 Valdkonnad, millele valitsus peaks tähelepanu pöörama	13
3 Julgeolek maailmas ja tõenäosus, et Eestit tulevikus rünnatakse	14
4 Eesti julgeolekut tagavad tegurid	15
5 Eesti turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist	16
6 NATO liikmeks olemise plussid ja miinused	17
7 Suhtumine NATO-sse	20
8 Informeeritus NATO-st	21
9 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta	22
10 Eesti elanikkonna kaitsetahe	23
11 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda	25
12 Suhtumine kaitsekulutustesse	26
13 Seisukohad riigikaitse korraldamise osas	27
13.1 Kaks teed kaitsevõime arendamisel	27
13.2 Suhtumine kutselisse sõjaväesse	27
13.3 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides	28
13.4 Suhtumine Iraagi sõjalise missiooni pikendamisse	28

14	KAITSELIIDUST	29
14.1	Vabad assotsiatsioonid seoses sõnaga Kaitseliit.....	29
14.2	Suhtumine Kaitseliidu liikmetesse	30
14.3	Soov liituda Kaitseliiduga	30
14.4	Arvamus Kaitseliiduga liitumise motiividest.....	31
LISAD	32

SISSEJUHATUS

Uuringukeskus Faktum viis 19. oktoobrist – 2. novembrini 2005 a. läbi üle-eestilise omnibussküsitluse 15-74 aastaste Eesti elanike hulgas, mis sisaldas küsimusi elanikkonna arvamustest riigikaitse ja NATO liikmeks oleku kohta. Uuringutulemuste omandiõigus kuulub EV Kaitseministeeriumile.

Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- milline on kaitsejõudude usaldusväärsus teiste institutsioonide hulgas;
- kui pingeliseks peetakse julgeoleku-alast situatsiooni maailmas ja mil määral tajutakse ohtu Eestile;
- mida peetakse peamisteks Eesti turvalisuse garantiideks;
- kuidas suhtub avalik arvamus Eesti kuulumisse NATO-sse;
- milline on Eesti elanikkonna informeeritus riigi kaitsepoliitikast ja milliseid kanaleid info saamiseks kasutatakse;
- milline on Eesti elanikkonna kaitsetahe;
- kuidas suhtutakse kaitsekulutustesse;
- millised on hoiakud kaitseväge üldise ülesehituse suhtes (üldine sõjaväekohustus või palgaarmee; väikesed kõrgprofessionaalsed üksused või massiline rahvaarmee);
- kuidas suhtutakse Eesti sõjaväelaste osalemisse sõjalistes missioonides väljaspool Eestit.

Lisaks tavapärasele, kolm korda aastas küsitavatele monitooringu-küsimustele sisaldasid selles küsitluses ka küsimused Eesti ühiskonna olulisemate probleemide kohta ning selle kohta, kuidas on NATO-ga liitumine Eesti arengut erinevates eluvaldkondades mõjutanud. Täiendavalt uuriti ka inimeste suhtumist Kaitseliitu.

Aruande esimeses osas on toodud meetodika kirjeldus, teises osas tulemused, lisas on esitatud joonised, tabeljaotused ja küsimustik.

KOKKUVÕTE

Uuringukeskuse Faktum poolt oktoobris 2005 läbi viidud riigikaitse teemalisest uuringust selgus:

- Riigi usaldusväärseimateks institutsioonideks on piirivalve, Vabariigi President ja Eesti Pank, mida peab usaldusväärseks 80 protsendi elanikkonnast. Kolm neljandikku küsitletutest peab usaldusväärseks kaitseväge.

Eestlastest peab Kaitseväge usaldusväärseks 81% küsitletutest, mis on sama kõrge näitaja kui piirivalvel ja vaid kolm protsenti madalam kui presidendil (84%). Mitte-eestlastest vastajatest usaldab kaitseväge 60% küsitletutest, mis on läbi aegade üks kõrgemaid näitajaid.

Veelgi suurem on eestlaste ja mitte-eestlaste arvamuste erinevus suhtumisel Kaitseliitu – kui eestlastest peab kaitseliitu usalduseväärseks kaks kolmandikku, siis mitte-eestlastest vaid 38 protsenti. Tõsi, mitte-eestlastest ei oska kaitseliidule hinnangut anda tervelt 31 protsenti küsitletutest, kuid sama palju on ka neid, kes seda organisatsiooni ei usalda.

- Riigi ees seisvate probleemide olulise pingerida on läbi viie aasta jäänud põhiliselt samaks. Võrreldes varasemate aastatega on järjest kasvanud inimeste elatustaseme tõstmise (83%) ja sotsiaalabi süsteemi tõhustamise (44%) olulisus. Tööpuuduse vähendamist (58%), turvalisuse tagamist (58%) ja majanduse arengu tagamist (49%) nimetatakse aasta aastalt küll üha vähem, kuid siiski on need ülesanded olulisuse pingereas vastavalt teisel, kolmandal ja neljandal kohal.

Riigi kaitsevõime tugevdamist ning Eesti koostööd NATO-s rahvusvahelise julgeoleku tugevdamisel peetakse muude valdkondadega võrreldes vähemtähtsateks – need valdkonnad paigutab kolme olulisema hulka vastavalt 15% ja 7% küsitletutest.

- Olukorda maailmas peetakse endiselt ebastabiilseks - sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas peavad lähiaastatel tõenäoliseks 44% vastanutest. Vastajaid, kelle arvates maailm muutub eeloleval aastakümnel turvalisemaks, on 12%.

- Seda, et mõni välisriik võiks võtta Eesti suhtes ette sõjalise agressiooni, peetakse enamiku vastajate poolt ebatõenäoliseks – seda peab väga või küllaltki tõenäoliseks 17% küsitletutest (20% eestlastest ja 10% mitte-eestlastest).
- Kaheks kõige olulisemaks Eesti julgeoleku tagatiseks peetakse kuulumist NATO-sse 61% ning heanaaberlikke suhteid Venemaaga (45%). Kuulumist Euroopa Liitu, mida veel juunis pidas üheks kolmest olulisemast julgeolekutagatisest 50% küsitletutest, nimetas seekordses küsitluses vaid 42%. Siiski on võrreldes 2003. ja 2004. aastaga ka Euroopa Liidu osatähtsus Eesti julgeoleku tagamises kasvanud.
- 47% vastanuist leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist kasvanud, 41% arvates pole julgeolekus muutusi toimunud. Kahanenud on Eesti turvalisus NATO-ga liitumise järel 4% arvates.
- Muudest mõjutustest, mida NATO liikmestaatus Eesti jaoks kaasa on toonud, peetakse kõige positiivsemaks Eesti infrastruktuuri ja tehnoloogia arengut – neis valdkondades peab NATO mõju positiivseks vastavalt 42% ja 44% küsitletutest. 38% küsitlute arvates on NATO liikmeks olek mõjutanud positiivselt Eesti iseseisvust (see näitaja on jäänud eelmise küsitlusega samale tasemele), 27% arvates majanduse arengut (38%) ja 25% jaoks inimõiguste järgimist. (35%). Sotsiaalse kaitstuse suurenemist ja demokraatia arengut näeb NATO liikmeks oleku tulemusena viiendik küsitletutest.

Negatiivseid mõjutusi on läbi aastate kardetud kõige rohkem suhetes Venemaaga – käesolevas küsitluses arvas seda 39%. 10% vastanutest näeb NATO negatiivset mõju keskkonna seisundile, 7% tajub ohtu Eesti iseseisvusele ning 6% eesti keelele ja kultuurile.

- NATO-sse kuulumist pooldab kindlasti või pigem pooldab 73% elanikkonnast, selle vastaseid on 18%. Seega on toetus NATOsse kuulumisele võrreldes juuniga veidi vähenenud.

Eestlastest toetab NATO-sse kuulumist 84%, mitte-eestlastest aga 48 protsenti

- 3% küsitletutest hindavad oma informeeritust Eesti jaoks NATO liikmeks olekust väga heaks ning 42% pigem heaks.
- Nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste infoallikad riigikaitse ja NATO kohta teabe saamisel on valdavalt eestimaised (trükimeedia, tele- ja raadiosaated) – eestlastel eesti- ja mitte-eestlastel venekeelsed saated ja ajakirjandusväljaanded. Nii eestlastest kui mitte-eestlastest saab neljandik informatsiooni internetist. Venemaa telekanalite roll mitte-eestlaste riigikaitse-teemalise infoallikana on kahanenud viiendikuni.

- Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 66%. Eesti kaitsmist peavad eestlased mõnevõrra olulisemaks kui mitte-eestlased
Kui Eestile tungitaks kallale, oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma 67% küsitletutest. Eestlastest on selleks valmis 70% ja muulastest 62%.
- Väliskallaletungi korral üritaks Eestist kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 18% küsitletutest, kindlasti ei lahkuks 42%, tõenäoliselt ei teeks seda 33%. Kõrgeim on lahkuda soovijate osakaal nooremates vanusegruppides, eriti mitte-eestlaste hulgas.
- Avalikkuse seisukohad kaitsekulutuste küsimuses on püsinud muutumatutena. Praeguseks saavutatud kaitsekulutuste taseme säilitamise pooldajate osakaal on viimastel aastatel kõikunud 44 – 53 protsendi vahel (seekordses küsitluses 44%), kaitsekulutuste tõstmist peaks õigustatuks kolmandik. Kaitsekulutuste vähendamist on soovib vaid 11 protsenti elanikkonnast.
- Eesti üleminekut kutselisele sõjaväele pooldab 41% küsitletutest, kohustusliku ajateenistuse säilitamist peab vajalikuks 49%. Eestlaste ja mitte-eestlaste seisukohad selles küsimuses on erinevad - eestlaste seas on ülekaalus üldise ajateenistuse pooldajad (57%), mitte-eestlased aga pooldavad rohkem kutselist sõjaväge (60%).
- Kui anda vastajatele kaks valikut – kas arendada väikesi, hästi varustatud ja kaasaegse väljaõppega väeüksusi, mis on võimelised osalema NATO missioonides või arendada rohkearvulist rahvaväge, mille ülesandeks on Eesti territooriumi kaitse – kaldub toetus selgelt väikeste, kõrge professionaalsusega ja tipptasemel varustusega mobiilsete üksuste loomisele. Sellele vastusele annab oma toetuse 53% küsitletutest. Eesti territooriumi kaitseks mõeldud rahvaväe arendamist peab õigemaks 27 protsenti.
- Eesti sõjaväelaste osalemist rahvusvahelistes sõjalistes missioonides toetab 50% ja vastu on 41% küsitletutest.
- Eesti osalemise osas Iraagis on 52 protsenti küsitletutest seda meelt, et Riigikogu ei tohiks missiooni pikendada ka siis, kui ÜRO vägede Iraagis viibimist jätkuvalt vajalikuks peaks. Missiooni pikendamist toetab 38 protsenti.
- Elanikkonna suhtumine Kaitseliidu liikmetesse on positiivne. Peamiste motiividena Kaitseliitu kuulumiseks nähakse patriotismis ja soovis omandada uusi oskusi. Vastava ettepaneku puhul oleks valmis Kaitseliiduga liituma 5% küsitletutest, sellist ettepanekut kaaluks 23%.

METOODIKA KIRJELDUS

Valim

Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav mitme kliendi uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat, kokku 1 048 579 inimest (ESA, 01.01.2004.a.).

Planeeritud valimi suurus on 1000 vastajat. Valimi moodustamisel kasutatakse üldkogumi proportsionaalset mudelit piirkondade ja asulatüüpide (linn/maa) lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut.

Esmalt valitakse mudeli alusel valimipunktid - kõigis piirkondades kokku 100. Valimipunktid (täpsusega kuni lähteadressi tasandini) valitakse asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Valiku baasina kasutatakse Rahvastikuregistri aadressloendit.

Seejärel teostatakse vastaja valik - igas valimipunktis 10 inimest. Vastajate valikul rakendatakse lähteadressi meetodit ja nn „noore mehe reeglit“.

Kirjeldatud meetodil saadud valimit võib üldjoontes nimetada üldkogumit proportsionaalselt esindavaks valimiks, kus iga vastaja esindab võrdset arvu üldkogumi elemente.

Kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldakse vastavate näitajatega üldkogumi kohta. Vajadusel teostatakse hinnangute täpsuse tõstmiseks kaalumise.

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes lõigetes on toodud joonisel 1.

Tabel 1. Üldkogum ja planeeritud valim.

Regioon	Üldkogum		Planeeritud valim
	arv	%	arv
1. Tallinn	317706	30,30	300
2. Põhja-Eesti (Harju-, Rapla-, Järvamaa)	154056	14,69	140
3. Lääne-Eesti (Hiiu-, Lääne-, Saare- ja Pärnumaa)	124101	11,84	120
4. Tartu piirkond (Jõgeva-, Tartumaa)	141823	13,53	140
5. Lõuna-Eesti (Põlva-, Valga-, Võru-, Viljandimaa)	121096	11,55	120
6. Virumaa (Lääne-Viru-, Ida-Virumaa)	189797	18,10	180
EESTI KOKKU	1048579	100	100
Linn	736409	70,2	700
Maa	312170	29,8	300

Küsitlus

Uuringu läbiviimiseks kasutati *face-to-face* intervjuud vastaja kodus. Küsitlusperiood kestis 19.10. – 2.11.2005.

Kokku osales uuringu läbiviimisel 65 Uuringukeskus Faktum küsitlejat, kes olid eelnevalt läbinud koolituse ja lisaks saanud juhised antud uuringu spetsiifika kohta. Küsitleti 936 respondenti.

Tabel 2. Ülevaade küsitlustööst

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Intervjuu	936	40,7
Sihtrühm puudub	131	5,7
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	586	25,5
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	73	3,2
Kvoot täis	75	3,3
Keelduti kontaktist	274	11,9
Keeldumine sihtrühmas	225	9,8
Kokku külastatud aadresse	2300	100
<i>Kokku korduvvisiite</i>	<i>827</i>	<i>40,0</i>

Pärast küsitluse lõppu, kontrollimaks küsitlustöö kvaliteeti, saadeti välja 150 tagasisidekirja vastajatele.

Küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldi vastavate üldkogumi näitajatega ja hinnangute täpsuse tõstmiseks teostati kaalumine.

Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uuringutulemuste töötlemisel kasutati andmetöötluspaketti SPSS.

Järgnevas tabelis on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Teostajad

Valimi koostamine ja küsitlustöö juhtimine - Helje Proosa; Marje Sepp
 Analüüs ja aruanne - Juhan Kivirähk
 Kontaktandmed: OÜ Uuringukeskus Faktum
 Pärnu mnt 23 Tallinn 10141
Faktum@faktum.ee, tel 668 4530

UURINGU TULEMUSED

1 Usaldus riigi institutsioonide vastu

Usaldusväärseimateks institutsioonideks on piirivalve, Vabariigi President ja Eesti Pank, mida peab usaldusväärseks 80 protsendi elanikkonnast. Kolm neljandikku küsitletutest peab usaldusväärseks kaitseväge (joonis 2).

Kevadest alates on tõusnud poliitiliste institutsioonide usaldusväärsus – nii peaministrit, valitsust kui ka riigikogu usaldavad enam kui pooled küsitletutest. Kõige ebausaldusväärsemaks peetakse ajakirjandust.

Võrreldes varasemate aastate (2003 ja 2004) küsitlustega on kasvanud õiguskantsleri, riigikontrolli ja kohtu usaldusväärsus.

Drastiliselt on langenud usaldus ajakirjanduse vastu.

Paljude institutsioonide suhtes – riigikogu, valitsus, kohalik omavalitsus, piirivalve, politsei, kohus, ametiühingud, ajakirjandus ja kodanikuühendused – on eestlaste ja mitte-eestlaste suhtumine enam-vähem sarnane. Seevastu presidenti, kaitseväge, õiguskantslerit ja riigikontrolli usaldavad eestlased mitte-eestlastest rohkem. Eesti Panka, kirikut ja erakondi aga usaldavad mõnevõrra rohkem just mitte-eestlased (joonis 2A).

Mõnede institutsioonide hindamisel ei oska suur osa vastajatest oma suhtumist määratleda. Nii ei oska riigikontrolli tegevust hinnata 20% küsitletutest (25% mitte-eestlastest); õiguskantslerit 22% (35%); ametiühinguid 28% (30% eestlastest ja 22% mitte-eestlastest) ja muid kodanikuühendusi ligi pooled küsitletutest.

Kaitseväge ja Kaitseliidu usaldusväärsus on viimase kolme aasta jooksul olnud suhteliselt stabiilne, küll on aga selge tõusutrend jälgitav läbi viie aasta (joonis 2B).

Eestlastest peab Kaitseväge usaldusväärseks 81% küsitletutest, mis on sama kõrge näitaja kui piirivalvel ja vaid kolm protsenti madalam kui presidendil (84%). Mitte-eestlastest vastajatest usaldab kaitseväge 60% küsitletutest, mis on läbi aegade üks kõrgemaid näitajaid.

Veelgi suurem on eestlaste ja mitte-eestlaste arvamuste erinevus suhtumisel Kaitseliitu – kui eestlastest peab kaitseliitu juba 2002. aastast alates usalduseväärseks kaks kolmandikku, siis mitte-eestlastest vaid 38 protsenti. Tõsi, mitte-eestlastest ei oska kaitseliidule hinnangut anda tervelt 31 protsenti küsitletutest, kuid sama palju on ka neid, kes seda organisatsiooni ei usalda.

2 Valdکonnad, millele valitsus peaks tähelepanu pöörama

Vastajatel paluti küsimustikus loetletud viieteistkümnest probleemvaldkonnast välja valida viis, millele valitsus peaks eelkõige tähelepanu pöörama. Tulemused on toodud joonisel 3.

Probleemide olulise pingerida on läbi viie aasta jäänud põhiliselt samaks. Võrreldes varasemate aastatega on järjest kasvanud inimeste elatustaseme tõstmise ja sotsiaalabi süsteemi tõhustamise olulisus. Inimeste elatustaseme tõstmist nimetab viie olulisema valdkonna hulgas 83% küsitletutest, sotsiaalabi 44%.

Tööpuuduse vähendamist (58%), turvalisuse tagamist (58%) ja majanduse arengu tagamist (49%) - need ülesanded on olulisuse pingereas vastavalt teisel, kolmandal ja neljandal kohal - peetakse vähemoluliseks kui uuringuteseeria käivitamisel 2000-date aastate alguses. Siiski on tööpuuduse vähendamine oluliselt kõrgemalt tähtsustatud mitte-eestlaste hulgas (71%)

Riigi kaitsevõime tugevdamist ning Eesti koostööd NATO-s rahvusvahelise julgeoleku tugevdamisel peetakse muude valdkondadega võrreldes vähemtähtsateks - need valdkonnad paigutab kolme olulisema hulka vastavalt 15% ja 7% küsitletutest.

3 Julgeolek maailmas ja tõenäosus, et Eestit tulevikus rünnatakse

Olukorda maailmas peetakse alates 2001 aasta sügisest valdavalt ebastabiilseks - sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas peavad lähiaastatel tõenäoliseks 44% vastajatest (joonis 4). Nende vastajate osakaal, kelle arvates maailm muutub eeloleval aastakümnel turvalisemaks, on vaid 12%. Ülejäänute arvates olukord ei muutu.

Eestlastele teeb konfliktiohu kasv maailmas rohkem muret kui mitte-eestlastele (kui eestlastest peab sõjaliste konfliktide suurenemist tõenäoliseks 47%, siis mitte-eestlastest arvab nii 38%). Mitte-eestlased prognoosivad eestlastest sagedamini olukorra muutumatuks jäämist (44% eestlaste 32% vastu).

Kõrgharidusega vastajatest arvavad enam kui pooled, et lähiaastad kujunevad maailmas senisest veelgi pingelisemaks.

Seevastu mõne välisriigi sõjalist agressiooni Eesti vastu peetakse enamiku vastajate poolt ebatõenäoliseks – seda peab väga või küllaltki tõenäoliseks 17% küsitletutest (joonis 5). Eestlastest peab kallaletungi Eestile väga või küllaltki tõenäoliseks viiendik vastanutest, mitte- eestlastest jagab taolist arvamust kümnendik.

4 Eesti julgeolekut tagavad tegurid

Kaheks kõige olulisemaks Eesti julgeoleku tagamiseks peetakse kuulumist NATO-sse 61% ning heanaaberlikke suhteid Venemaaga (45) (joonis 6).

Kuulumist Euroopa Liitu, mida veel juunis pidas üheks kolmest olulisemast julgeolekutagatisest 50% küsitletutest, nimetas seekordses küsitluses vaid 42%. Siiski on ka Euroopa Liidu osatähtsus võrreldes 2003. ja 2004. aastaga kasvanud.

Eestlastest peab valdav enamus olulisimaks kuulumist NATOsse (73%). Mitte-eestlased aga tõstavad peamise tegurina esile häid suhteid Venemaaga (55%). Euroopa Liitu tähtsustavad eestlased julgeolekugarantiina samal määral nagu mitte-eestlasedki (vastavalt 42% ja 44%).

Ka olulisuselt järgmiste julgeolekutegurite osas on eestlaste ja mitte-eestlaste arusaamad erinevad. Eestlastest peab 39% oluliseks Balti riikide kaitsealast koostööd (mitte-eestlastest 21%), seevastu tihedate majandussidemete loomist erinevate maailma riikidega tähtsustavad mitte-eestlased (31%) eestlastest rohkem (20%).

5 Eesti turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist

47% vastanuist leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist oluliselt või pigem suurenenud. 41% arvates pole julgeolekus muutusi toimunud ja 4% meelest on see NATO-ga liitumise järel koguni kahanenud (joonis 7).

Selle hinnangu andmine on seotud üldise suhtumisega NATO-sse. Nii peab turvalisust kasvanuks 59% liitumise pooldajatest ja vaid 9% selle vastastest. Viimastest leiab kaks kolmandikku, et midagi pole muutunud ja 17% peab julgeolekut isegi pigem vähenenuks.

Võrreldes eelmiste küsitlustega ei ole hinnangutes Eesti julgeoleku-alasele olukorrale olulisi muutusi toimunud (joonis 7A).

6 NATO liikmeks olemise plussid ja miinused

Lisaks Eesti üldisele turvalisusele küsiti käesolevas uuringus hinnanguid ka teistele mõjutustele, mida NATO liikmeks olek on inimeste arvates kaasa toonud.

NATO liikmestaatuse juures peetakse kõige kasulikumaks Eesti infrastruktuuri ja tehnoloogia arengut – neis valdkondades näeb positiivseid muutusi vastavalt 42% ja 44% küsitletutest ([joonis 8](#)). Veel aasta tagasi anti sellele küsimusele vastuseks oluliselt kõrgemaid hinnanguid (66% ja 57%).

38% küsitletute arvates on NATO liikmeks olek mõjutanud positiivselt Eesti iseseisvust (see näitaja on jäänud eelmise küsitlusega samale tasemele), 27% arvates majanduse arengut (38%) ja 25% jaoks inimõiguste järgimist. (35%). Sotsiaalse kaitstuse suurenemist ja demokraatia arengut näeb NATO liikmeks oleku tulemusena viiendik küsitletutest.

Vaadeldes muutusi ajas näeme, et võrreldes varasemate küsitluste tulemustega on hinnangud NATO positiivsele mõjule Eesti ühiskonnaelu erinevates valdkondades selgelt kahanenud. Liikmeks pürgimise perioodil eeldati, et NATO ja Euroopa Liidu liikmeks saamine tähendab Eesti riigi kvalitatiivselt uuele tasandile tõusmist, praktikas on aga kogetud, et areng jätkub mõõdukas tempos.

Kui küsitlustulemustes näha teatud kainenemist – inimeste jõudmist arusaamisele, et mitte NATO-ei too kaasa positiivseid tagajärgi Eesti elus, vaid Eesti peab ka NATOsse kuuludes jätkuvalt ise oma arengusse panustama – võib seda tendentsi vaid positiivseks hinnata.

Sest sarnaselt oodatavatele positiivsetele mõjutustele on langenud ka kartused NATOga liitumisest tulenevate negatiivsete tagajärgede suhtes.

Negatiivseid mõjutusi on läbi aastate kardetud kõige rohkem suhetes Venemaaga ([joonis 9](#)) – käesolevas küsitluses arvas seda 39%. 10% vastanutest näeb NATO negatiivset mõju keskkonna seisundile (eelmises uuringus 22%), 7% tajub ohtu Eesti iseseisvusele (12%) ning 6% eesti keelele ja kultuurile (11%).

Nagu ikka, näevad NATOga liitumist pooldavad respondendid rohkem positiivseid ja NATOga liitumise vastased negatiivseid tulemusi.

Alljärgnevas tabelis ära toodud vastajate hinnangute saldod, st. positiivseid muutusi ootavate ja negatiivseid arenguid pelgavate vastajate osakaalude vahe.

Tabel - NATOga liitumise positiivsete ja negatiivsete tagajärgede saldo liitumise pooldajate ja vastaste lõikes, %

	Toetavad NATOga liitumist				On vastu NATOga liitumisele			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
infrastruktuuri areng	77	74	69	44	52	55	51	32
tehnoloogiline arengutase	69	74	65	43	39	47	33	28
majanduse areng	46	44	44	27	5	11	9	9
inimõiguste järgimine	50	45	41	28	15	15	14	4
Eesti iseseisvus	33	25	38	42	-24	-27	-10	-8
sotsiaalne kaitstus	39	44	36	25	-4	3	11	-6
võitlus kuritegevusega	46	35	28	13	17	9	4	1
demokraatia areng	40	31	28	24	1	-6	0	1
tööhõive	42	31	26	17	0	-5	2	1
regionaalne areng	29	23	25	11	0	8	9	1
elanikkonna heaolu	29	24	25	14	-24	-17	-6	-12
maaelu areng	8	3	7	1	-25	-8	-1	-12
eesti keel ja kultuur	-7	-4	-1	2	-29	-22	-12	-8
keskkonna seisund	1	-6	-2	7	-24	-31	-28	-15
Suhted Venemaaga	-25	-9	-19	-19	-47	-51	-39	-38

NATOsse kuulumise mõju infrastruktuurile ja tehnoloogilisele arengule näevad nii selle pooldajad kui ka vastased plussmärgiliselt, ehkki enam mitte nii kõrgel tasemel kui varasematel aastatel.

Valdkonnad, millele NATO avaldab pooldajate arvates positiivset mõju, kuid vastaste arvates on mõju neutraalne või negatiivne, on Eesti iseseisvus, majanduse areng, inimõiguste järgimine, sotsiaalne kaitstus ja demokraatia areng.

Nii pooldajad kui vastased on üksmeelel NATOsse kuulumise negatiivse mõju osas suhetele Venemaaga. Ent NATOsse kuulumise vastased näevad lisaks sellele negatiivset mõju ka keskkonnale, elanikkonna heaolule, maaelu arengule ning eesti keelele ja kultuurile.

Seega võib võtmevaldkondadeks NATOsse kuulumise vastustamise seisukohalt (valdkonnad, millele NATO poolt avaldatavat mõju peavad vastased negatiivseks) pidada ühelt poolt Eesti iseseisvuse, keele ja kultuuri säilimise küsimust ning suhtumist NATO liikmeks oleku mõjusse elanikkonna heaolu ja keskkonna seisundi muutumisele.

NATOsse kuulumist pooldavateks argumentideks on aga lisaks tehnoloogilisele ja infrastruktuuri arengule Eesti iseseisvuse tugevnemine, inimõiguste arenemine ja demokraatia tugevnemine ning majanduse areng ja inimeste sotsiaalse kaitstuse suurenemine.

7 Suhtumine NATO-sse

NATO-sse kuulumist pooldab kindlasti või pigem pooldab 73% elanikkonnast, selle vastaseid on 18%. Seega on toetus NATOsse kuulumisele võrreldes juuniga veidi vähenenud.

Eestlastest toetab NATO-sse kuulumist 84%, mitte-eestlastest aga 48 protsenti (joonis 10).

Eestlaste toetus NATOsse kuulumisele on kõrgem meeste ja kõrgharidusega vastajate puhul (90%).

Mitte-eestlaste seas on toetus NATO-sse kuulumisele kõige suurem nooremate vastajate seas (15-19 aastastest 50%; 20-29 aastastest 60%). Kuid väga madal on toetus NATOsse kuulumisele kõrgharidusega mitte-eestlaste seas (31%).

Eesti Vabariigi kodanikest toetab NATO liikmeks olekut 78 protsenti (joonis 10B).

8 Informeeritus NATO-st

3% küsitletutest hindavad oma informeeritust selle kohta, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olek, väga heaks ning 42% pigem heaks (joonis 11). Alates 2003. aasta alguses on elanikkonna informeeritus püsinud enam-vähem samal tasemel (joonis 11A).

Eestlased hindavad oma informeeritust paremaks (väga heaks või heaks 50%) kui mitte-eestlased (34%). Mõlemas keelerühmas peavad ennast paremini informeeritumaks mehed ja kõrgema haridusega vastajad.

Informeerituse tase mõjutab seda, kuidas NATO-sse kuulumist hinnatakse. Mida paremini on vastaja informeeritud, seda enam avaldab ta toetust NATO-le.

Tabel - Suhtumine NATO-ga liitumisse sõltuvalt hinnangust oma informeeritusele, %

	EESTLASED		MITTE-EESTLASED	
	Hästi Informeeritud	Halvasti informeeritud	Hästi Informeeritud	Halvasti informeeritud
NATO poolt	93%	77%	63%	43%
NATO vastu	6%	15%	33%	36%

9 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta

Infokanalite osas, mille kaudu vastajad on saanud riigikaitse ja NATO kohta teavet, olulisi muutusi võrreldes varasemate uuringutega toimunud ei ole.

Eestlaste jaoks domineerib selgelt kaks peamist infoallikat (joonis 12): eestikeelne trükiajakirjandus ning eestikeelsed telesaated (vastavalt 87% ja 86%), kolmandana ka raadiosaated (71%). Neljandal kohal on internet (23%). Kõik ülejäänud infokanalid on eestlaste jaoks riigikaitse teemalise info saamisel marginaalse tähtsusega.

Kõige nooremaste vanusegruppi kuuluvate eestlaste seas on internet info saamisel olulisuselt 57 protsendiga kolmandal kohal ajalehtede/ajakirjade (71%) ja telesaadete (68%) järel, edestades raadiosaateid (44%). Vanuse kasvades interneti osatähtsus langeb: 20 – 29 aastastest eestlastest peab seda kolme olulisima kanali hulka kuuluvaks 42%, 30 – 39 aastastest 22%, vanematest veelgi vähem.

Ka mitte-eestlaste jaoks on esiplaanil kodumaised, ehkki venekeelsed infoallikad. Siiski on mitte-eestlastel raadiosaated (66%) olulisemal kohal kui Eesti telejaamade venekeelsed saated (61%). Põhjuseks ilmselt asjaolu, et raadiokanalid on täielikult venekeelsed, samal ajal kui telekanalid edastavad vaid üksikuid venekeelseid saateid Eestis ilmuvad venekeelsed ajalehed ja ajakirjad on olulisuselt teisel kohal (63%). Internet on mitte-eestlaste seas infoallikana sama oluline kui eestlaste hulgas (24%).

Venemaa telekanalite saadete olulisus on kahanenud 19 protsendini – tänavu juunis nimetas seda infoallikat kolme olulisema seas 25% ja kaks aastat tagasi kolmandik mitte-eestlastest.

Eestikeelseid infoallikaid jälgivad eestivenelased vähe – 14 protsenti loeb eestikeelseid ajalehti/ajakirju; 8 protsenti jälgib eestikeelseid telesaateid, 7 protsenti kuulab eestikeelseid raadiosaateid.

10 Eesti elanikkonna kaitsetahe

Elanikkonna kaitsetahet uuritakse kahe erineva küsimuse abil.

Üks neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: *"Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis, kui lõpptulemus ei ole meile selge?"*

Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: *„Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?"*

Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 66% küsitletutest, seda ei pea kindlasti või tõenäoliselt vajalikuks 24% ([joonis 13](#)).

Läbi aastate on Eestile kallaletungi korral relvastatud vastupanu vajalikuks pidajate keskmine osakaal püsinud umbes kahe kolmandiku tasemel. Vastupanu osutamist mittevajalikuks pidavaid vastajaid on olnud stabiilselt neljandik. ([joonis 13A](#)).

Eestlased peavad vastupanu osutamist vajalikumaks kui mitte-eestlased, mehed rohkem kui naised.

Kui Eestile tungitaks kallale, oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma 67% küsitletutest ([joonis 14](#)), eestlaste puhul on vastav näitaja 70% ja mitte-eestlaste puhul 62%. Neid, kes kindlasti või tõenäoliselt kaitsetegevuses ei osaleks, on nii eestlaste kui ka eestivenelaste seas neljandik.

Kaitsetegevuses on keskmisest rohkem valmis osalema mehed, eestlaste seas kõrgema haridusega linnaelanikud.

Madalam on valmisolek üle 60-aastaste seas, mitte-eestlaste puhul ka 20-29 aastaste hulgas.

Kuna reaalse kallaletungi korral on kõige olulisem meeste valmisolek vaenlasele vastu hakata, siis on [joonisel 15](#) toodud ära eraldi näitajad nende valmisoleku kohta.

Eesti meestest on valmis kaitsetegevuses kaasa lööma 79%, eestivenelastest 68%

Kõige kõrgem on valmisolek 20 – 29 aastaste eestlaste vanusegrupis (91%), kõige madalam 60 – 74 aastaste seas (62%)

Mitte-eestlastest on kõige kaitsetahtelisemad 30 - 39 aastased mehed (79%), kõige väiksem on valmisolek Eestit kaitsta 20 – 29 aastaste eestivenelaste seas (52%).

11 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

Sarnaselt kaitsetahtele on ka sõjaohu korral Eestist lahkuda soovijate osakaal olnud läbi aastate suhteliselt stabiilne.

Eestile kallaletungi korral üritaks Eestist kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 18% küsitletutest, kindlasti ei lahkuks 42%, tõenäoliselt ei teeks seda 32% (joonis 16).

Eestlaste seas oleks lahkujaid 15%, mitte-eestlaste seas 24%.

Suurema tõenäosusega lahkuksid Eestist naised ja nooremad, kuni 39 aastased linnaelanikud.

Kõrgeim on lahkuda soovijate osakaal vanusegrupis 20 - 29 aastat. Selles vanuses eestlastest lahkuks kindlasti või tõenäoliselt 29%, mitte-eestlastest aga ligi pooled (49%).

12 Suhtumine kaitsekulutustesse

Avalikkuse seisukohad kaitsekulutuste küsimuses on püsinud suhteliselt muutumatutena (joonis 17).

Praeguseks saavutatud kaitsekulutuste taseme säilitamise pooldajate osakaal on viimastel aastatel kõikunud 44 – 53 protsendi vahel, kaitsekulutuste tõstmist peaks õigustatuks kolmandik. Kaitsekulutuste vähendamist on soovinud 12 - 14 protsenti elanikkonnast .

Nii eestlaste kui eestivenelaste seas on ülekaalus inimesed, kes peavad kaitsekulutuste säilitamist praegusel tasemel parimaks võimalikuks variandiks (44%).

Eestlastest peab kaitsekulutuste vähendamist vajalikuks vaid 8%, kulude suurendamist peaks vastuvõetavaks 40%. Mitte-eestlaste seas on kulude vähendamise soovijaid 16%, suurendamise pooldajaid 20%.

13 Seisukohad riigikaitse korraldamise osas

13.1 Kaks teed kaitsevõime arendamisel

Kui küsida, kumba varianti Eesti kaitsevõime arendamisel peetakse olulisemaks – kas tuleks arendada väikesi, hästi varustatud ja kaasaegse väljaõppega väekontingente, mis on valmis osalema NATO sõjalistes missioonides või tuleks arendada rohkearvulist rahvaväge, mille ülesandeks on Eesti territooriumi kaitse, jääb selgesse ülekaalu väikesearvulise mobiilse sõjaväe mudel, mida toetab 53 protsenti küsitletutest (joonis 19).

Kuni 2005. aasta märtsini esitati seda küsimust mõnevõrra erinevas sõnastuses, mis tingis esimesele alternatiivile suurema poolehoidu. Nimelt polnud varasemas sõnastuses lisatud väeüksuste otstarvet, ehk siis missioonikõlbulikkust ja Eesti territooriumi kaitset. Viimane aspekt lisas toetust ka rohkearvulise rahvaväe arendamisele, mis ometi kogus ka uues sõnastuses vaid 27% toetust.

13.2 Suhtumine kutselisse sõjaväesse

Toetus kutselisele sõjaväele kasvab. Vastanute osakaal, kelle arvates peaks Eestis säilima üldine ajateenistus, on esmakordselt langenud alla 50 protsendi (49%). 44 protsendi küsitletute arvates tuleks minna üle kutselisele sõjaväele. (joonis 18)

Üldise ajateenistuse pooldajaid on rohkem eestlaste kui mitte-eestlaste seas (vastavalt 57% ja 37%), kutselist sõjaväge pooldavad aga enam muulastest vastajad (vastavalt 60% ja 31%).

Kutselist sõjaväeteenistust kalduvad keskmisest rohkem toetama mehed, 20 – 29 aastased, kõrgharidusega ja linnades elavad vastajad (joonis 18).

Kui eestlaste seas jääb kõikides vanusegruppides peale poolehoid kohustuslikule ajateenistusele ning vaid 20-29 aastaste seas on ajateenistusel ja kutselisel sõjaväel võrdselt 48% toetajaid, siis mitte-eestlaste hulgas on kõigis vanusegruppides, välja arvatud peale kõige nooremad vastajad, populaarsem kutseline sõjavägi. Kuni 20 aastastest eestivenelastest peab ajateenistuse säilimist vajalikuks 51%, kutselist sõjaväge toetab 38%.

13.3 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides

Eesti sõjaväelaste osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides suhtuvad pooldavalt pooled küsitletutest, 41% on sellele kas pigem või täielikult vastu (joonis 20).

Eestlastest peab missioonidel osalemist vajalikuks 54% (juunis 62%), mitte-eestlastest 41% (juunis 38%). Missioonidel osalemise vastu on 39% eestlastest ja 44% mitte-eestlastest.

Eestlaste hulgas suhtuvad keskmisest soosivamalt missioonides osalemisse mehed (60%) ja nooremad vanusegrupid (20-29 aastastest koguni 66%), samuti kõrgema haridusega vastajad (66%).

Ka mitte-eestlastest on missioonides osalemise toetajaid rohkem meeste (47%) ja 20-29 aastaste vastajate (57%) hulgas.

13.4 Suhtumine Iraagi sõjalise missiooni pikendamisse

Eesti osalemise osas Iraagis on 52 protsenti küsitletutest seda meelt, et Riigikogu ei tohiks missiooni pikendada ka siis, kui ÜRO vägede Iraagis viibimist jätkuvalt vajalikuks peaks (joonis 21). Missiooni pikendamist toetab 38 protsenti.

Sarnane suhtumine valitses ka juunikuises uuringus.

Kui mitte-eestlastest ei toeta missiooni võimalikku pikendamist 56 protsenti ja selle poolt on 28%, siis eestlaste seas on missiooni pikendamise vastasteks pooled ja seda toetab 42%.

14 KAITSELIIDUST

14.1 Vabad assotsiatsioonid seoses sõnaga Kaitseliit

Küsitlertavatel paluti öelda, mis neile kõige esimesena meenub, kui nad kuulevad sõna „Kaitseliit“.

Kõige enam vastuseid (19%) oli seotud riigikaitse ja riigi julgeolekuga. 9 protsendile küsitlertutest toob sõna „Kaitseliit“ meelde sõjaväe, sõdurid. Lisaks meenuvad viiele protsendile relvad ja sama paljudele sõjaväemunder. Seega kokku meenuvad sõjaväe ja sõjalise atribuutikaga seonduv samuti 19 protsendile küsitlertutest.

Viiele protsendile küsitlertutest toob see sõna meelde Kaitseliiduga seotud sugulased ja tuttavad. Neljale protsendile meenuvad mingid Kaitseliiduga seotud üritused.

Üldiselt võib öelda, et enamikul vastanutest tekivad Kaitseliiduga seoses küllaltki neutraalsed assotsiatsioonid. Patriotlikke väärtusi ja kaitseliitlaste positiivseid omadusi esile tõstvaid assotsiatioone tekib kaheksal protsendil küsitlertutest.

Negatiivseid märksõnu annab vastuseks kümme protsenti küsitlertutest – meenuvad segadused ja pahandused Kaitseliidu ümber; vägivald ja tulistamine.

Riigikaitse, turvalisus, julgeolek	19%
Armee, sõdurid, sõjavägi	9%
Munder	5%
Relvad	5%
Sugulased ja tuttavad, kes seotud Kaitseliiduga	5%
Kaitseliiduga seotud üritused	4%
Kaitseliitlaste positiivsed isikuomadused	3%
Eesti Vabariik, isamaa kaitsmine	2%
Vabatahtlikkus	2%
Muud positiivsed märksõnad	3%
Negatiivsed märksõnad	11%

14.2 Suhtumine Kaitseliidu liikmetesse

Ehkki esmased assotsiatsioonid Kaitseliiduga jäävad suhteliselt neutraalseks, on suhtumine Kaitseliitu kuulujatesse positiivne. Väga positiivselt suhtub kaitseliitlastesse 22 protsenti ja küllaltki positiivselt 58 protsenti küsitletutest.

Eestlastest vastajate seas on kaitseliitlastesse positiivselt suhtujaid 83 protsenti, eestivenelase hulgas 40 protsenti.

Täiesti või pigem negatiivset suhtumist väljendab vaid üheksa protsenti küsitletutest. Mitte-eestlaste seas ei ole Kaitseliidu liikmetesse negatiivselt suhtujaid sugugi rohkem kui eestlaste hulgas, küll aga ei oska 30 protsenti venekeelsetest vastajatest oma suhtumist väljendada.

Kaitseliidu liikmeid on tegelikult vastanute seas vähe – vaid kaks protsenti. Kuid tervelt viiendikul kuulub Kaitseliidu keegi sugulastest või lähedastest sõpradest. Nende suhtumine Kaitseliidu liikmetesse on ootuspäraselt veelgi positiivsem.

Kaitseliitu kuulujatest ei suhtu keegi teistesse Kaitseliidu liikmetesse negatiivselt, väga positiivselt hindab neid aga 72 protsenti.

Neist, kellel on Kaitseliidus pereliige või sõber, hindab Kaitseliitu kuulujaid väga positiivselt 42% ja üldiselt positiivselt 51%.

14.3 Soov liituda Kaitseliiduga

Kui vastajale tehtaks ettepanek astuda Kaitseliitu, siis astuks sinna viis protsenti küsitletutest. 23 protsenti mõtleks ettepaneku üle järele.

Pigem vastaks eitavalt samuti 23 protsenti ja 38 protsenti ei oleks kindlasti nõus Kaitseliiduga liituma.

Neist, kellel on Kaitseliidus juba sugulased või sõbrad ees, oleks liituma valmis 11 protsenti ja ettepanekut kaaluks 41 protsenti.

14.4 Arvamus Kaitseliiduga liitumise motiividest

Uuringus küsiti, mis motiveerib vastajate arvates inimesi kuuluma Kaitseliitu.

Esimese tegurina tõstetakse esile patriotismi, soovi osaleda Eesti riigi kaitsmises. Teisena tuuakse välja soovi omandada uusi oskusi, saada riigikaitselist koolitust. Kolmandana peetakse oluliseks soovi hoida end heas füüsilises vormis ning neljandana seiklushimu.

Tabel - Arvamus Kaitseliitu kuulumise motiividest

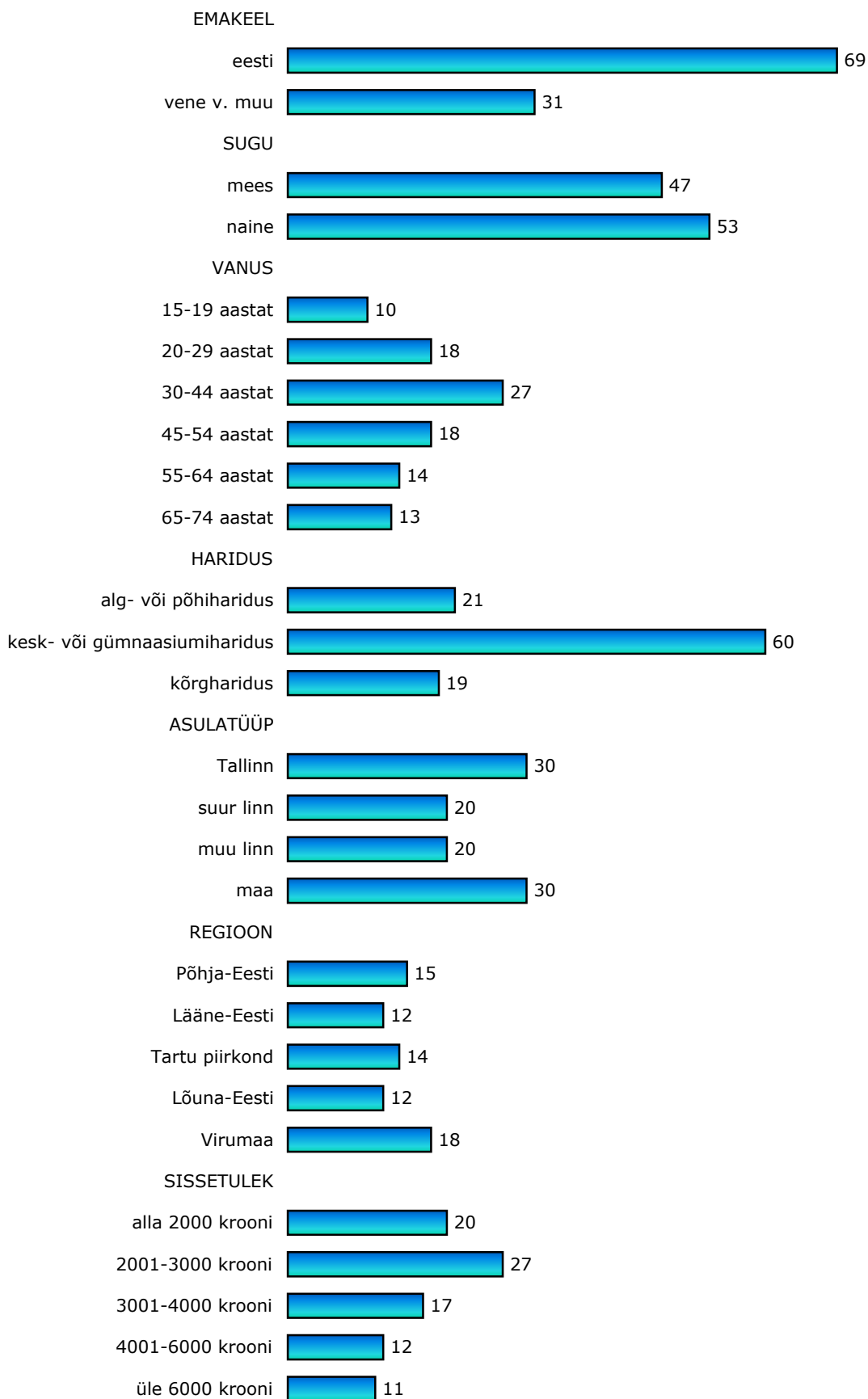
	KÕIK	Kaitseliidu liikmed	Pereliikmed või sõbrad
Patriotism, soov osaleda Eesti riigi kaitses	52%	75%	61%
Soov omandada uusi oskusi, saada koolitust	39%	71%	50%
Soov hoida end heas füüsilises vormis	26%	43%	29%
Seiklushimu	20%	33%	18%
Võimalus veeta sisukalt vaba aega	16%	58%	17%
Kaitseliidu prestiiž, teiste inimeste lugupidav suhtumine	15%	11%	17%

Kaitseliidu liikmed ise hindavad kõiki motiive keskmisest olulisemaks, ainult Kaitseliidu liikmeks olekuga kaasnevat prestiiži hinnatakse veel madalamalt, kui seda teevad kõik vastanud keskmiselt. Patriotismiga pea samaväärseks hindavad Kaitseliidu liikmed soovi uute oskuste omandamiseks. Kolmandale kohale aga ei tõuse nende hinnangutes mitte soov hoida end heas füüsilises vormis, vaid hoopis võimalus sisukalt vaba aega veeta. Et elanikkond keskmiselt ega isegi kaitseliitlaste pereliikmed ja sõbrad ei oska seda motiivi nii oluliseks pidada.

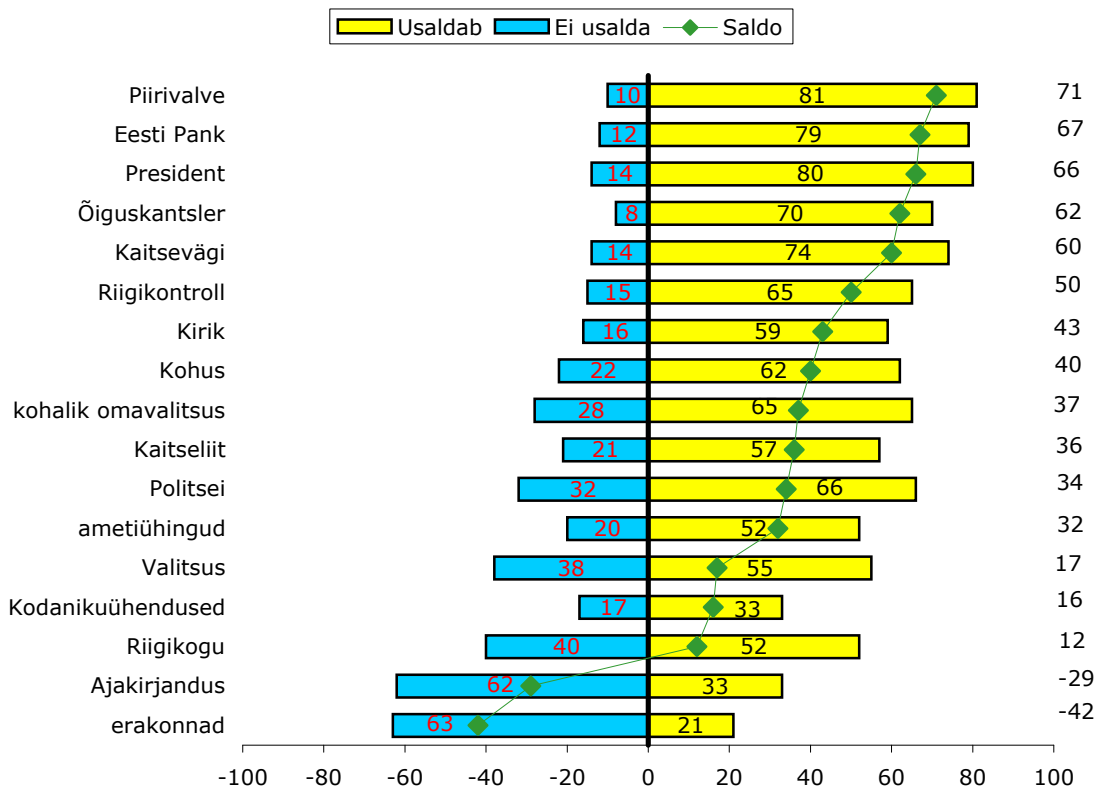
LISAD

Joonised

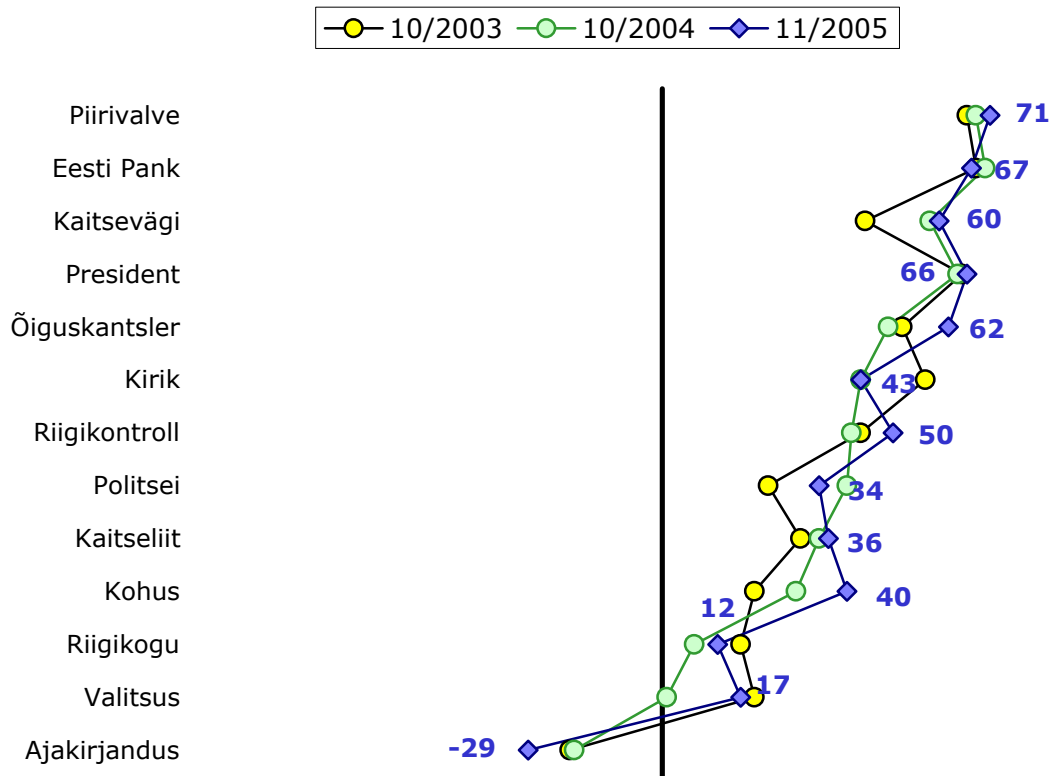
Ankeet

Vastanute struktuur
%, n = 936

Institutsioonide usaldamine %, n=936

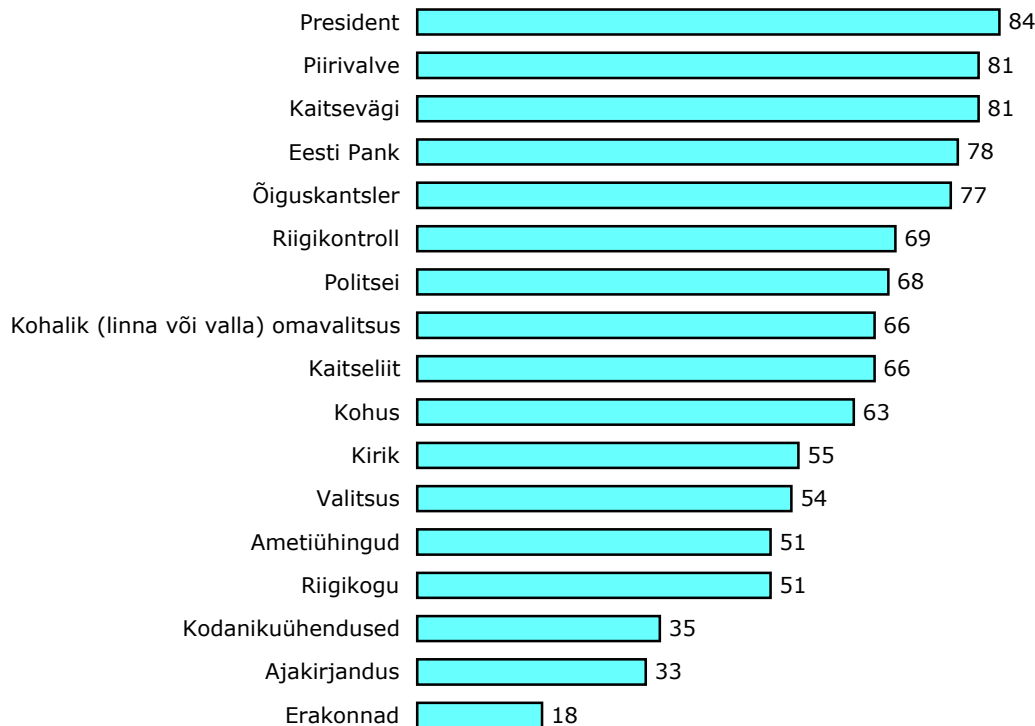

Võrdlus varasemate tulemustega saldo, %

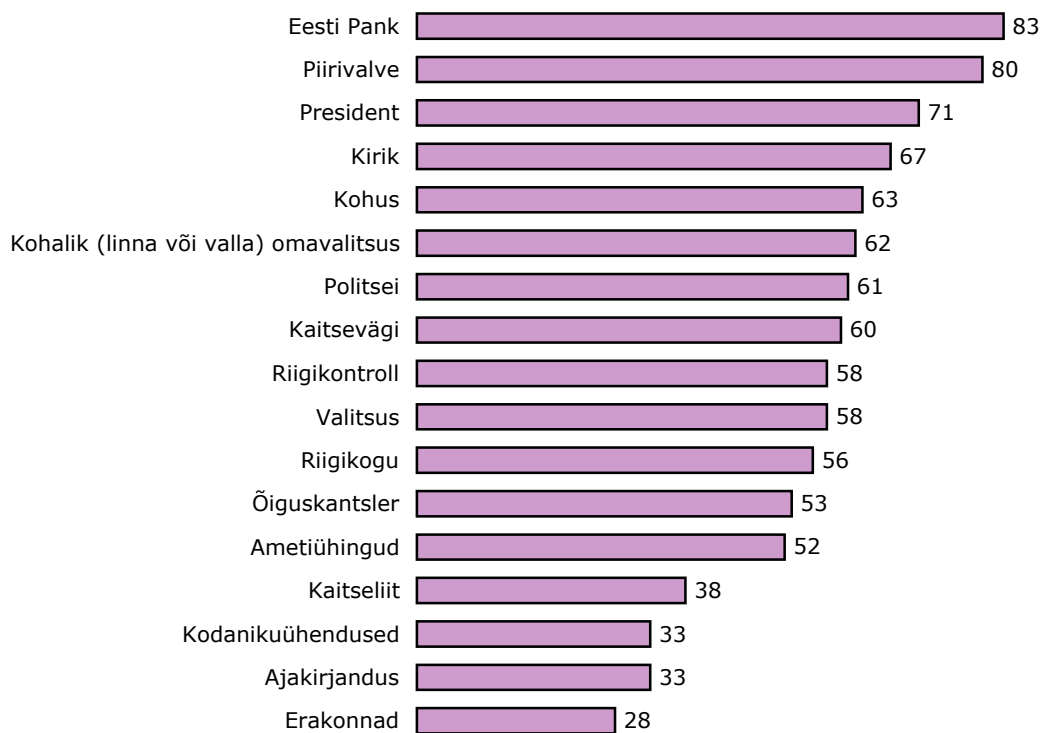

Institutsioonide usaldusväärsus täielikult + pigem usaldan (%)

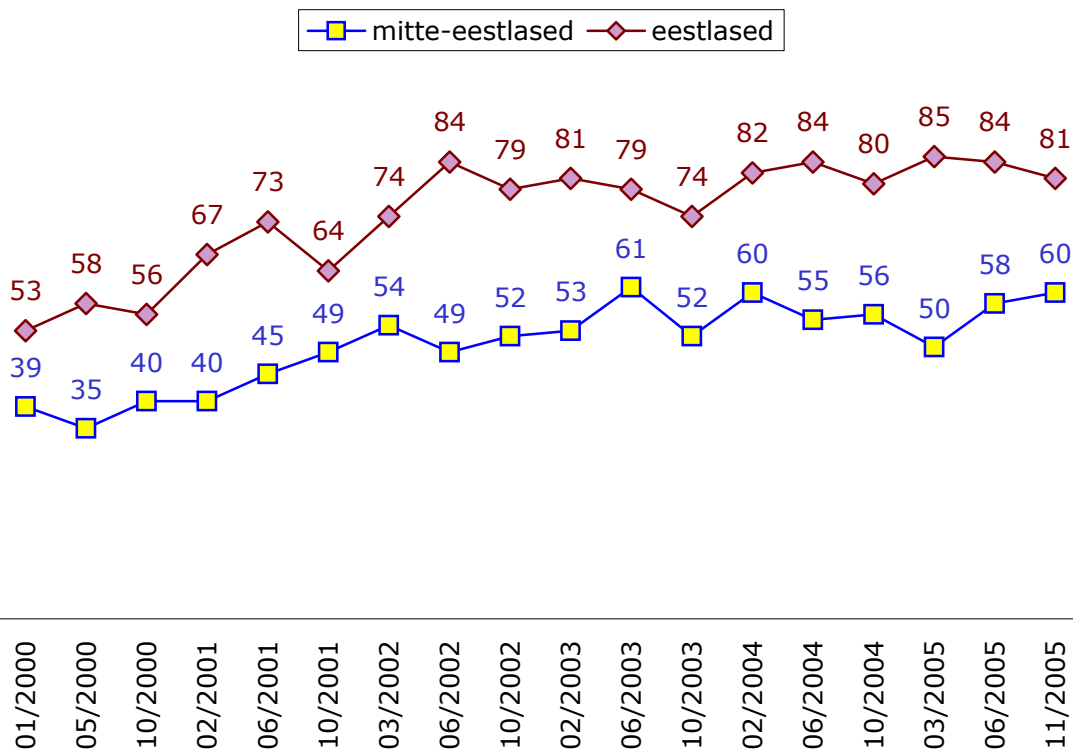
Eestlased, n=648

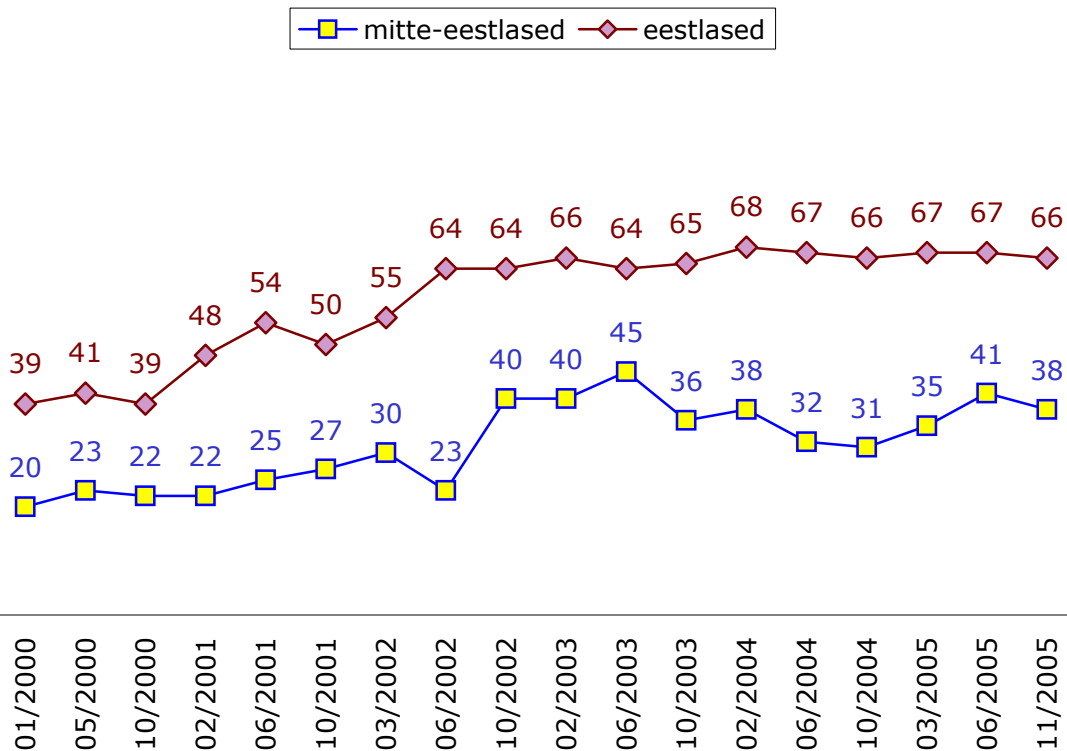
Mitte-eestlased, n=288

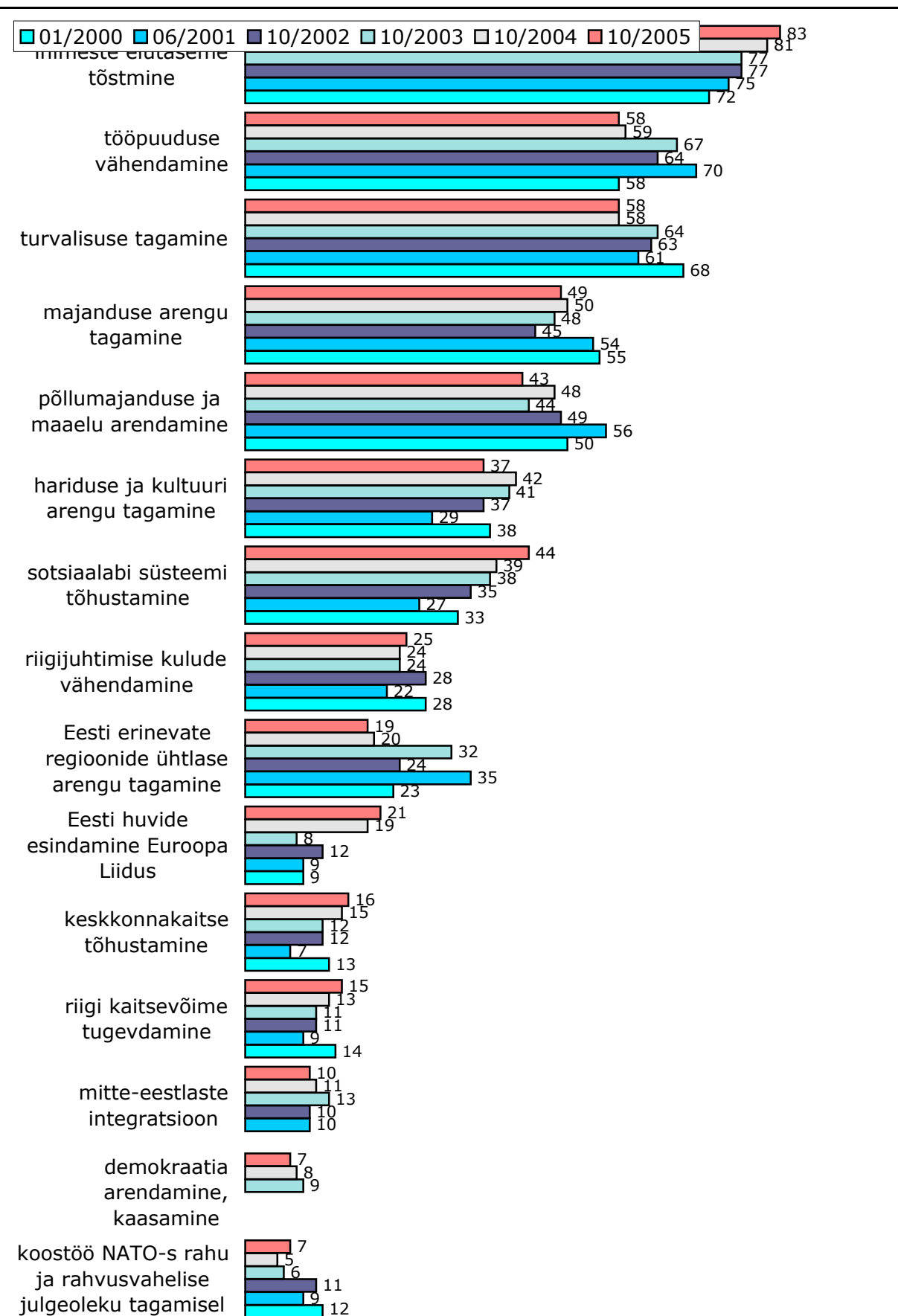
Kaitseväe usaldusväärsus ajas täiesti ja pigem usaldajad, %

Kaitseliidu usaldusväärsus ajas täiesti ja pigem usaldajad, %

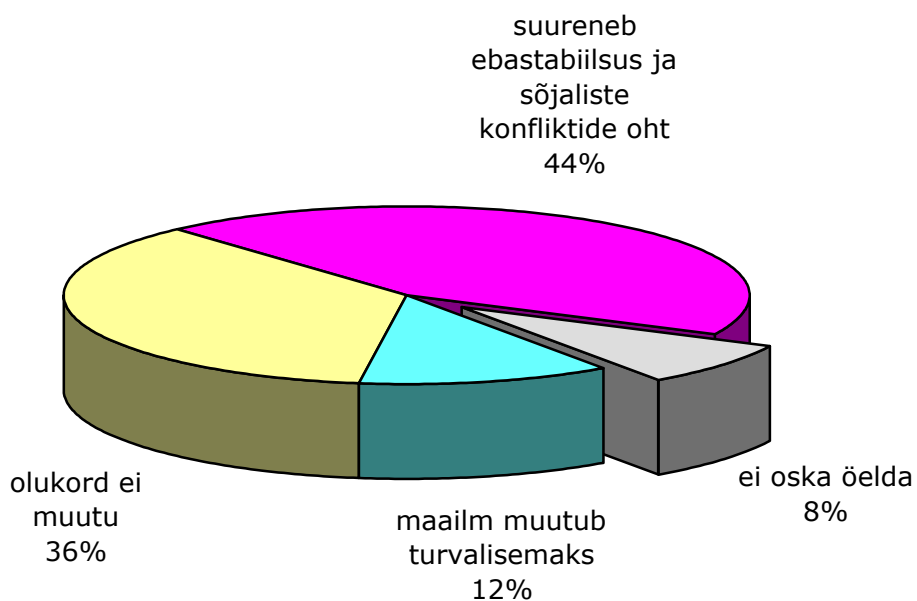

Valdkonnad, millele valitsus peaks tähelepanu pöörama %, n=936

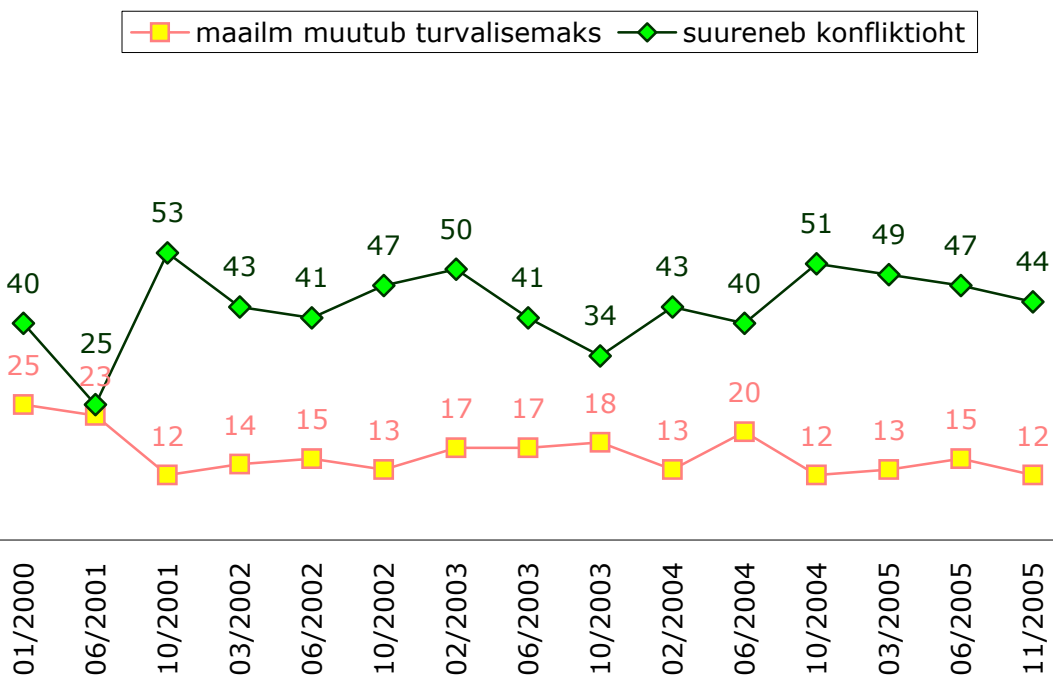
Julgeolek maailmas

%, n=936

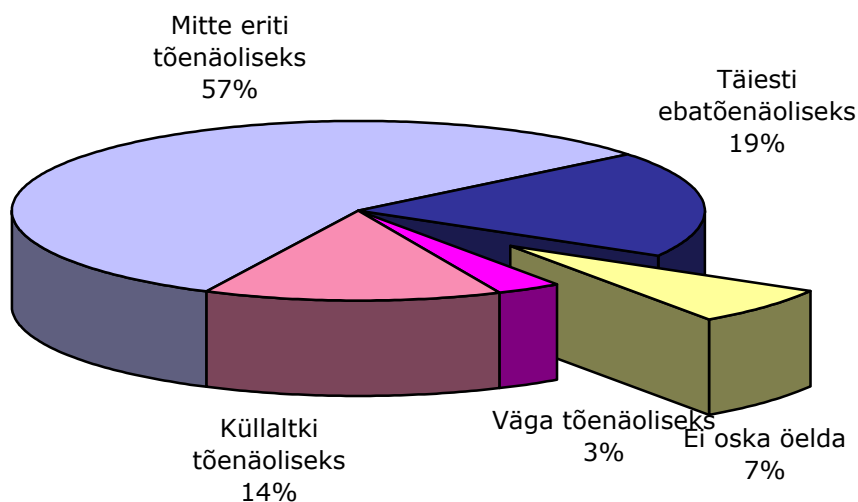

Muutus ajas

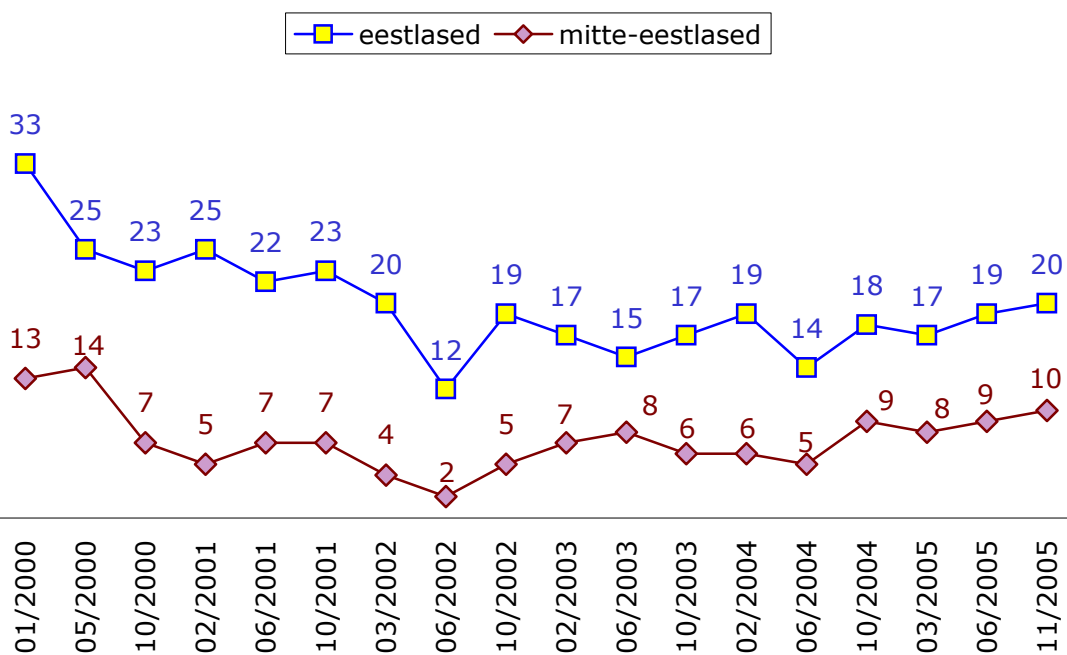
%

Tõenäosus, et Eestit ründab mõni teine riik
%, n=936

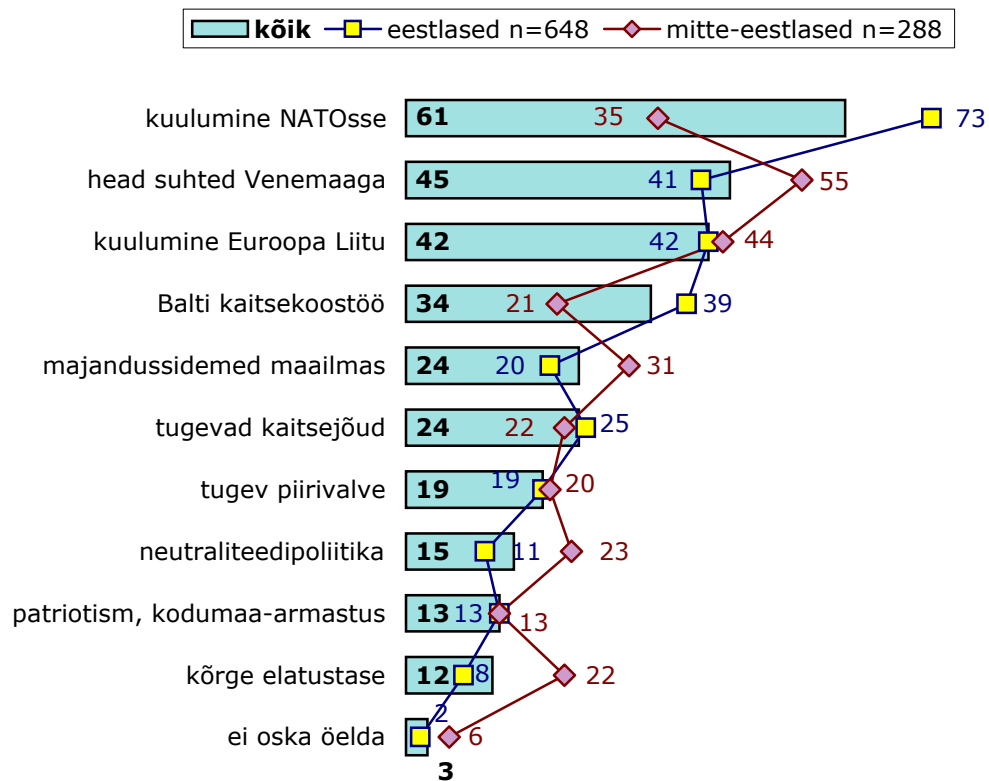

Muutus ajas
väga ja küllaltki tõenäoline, %

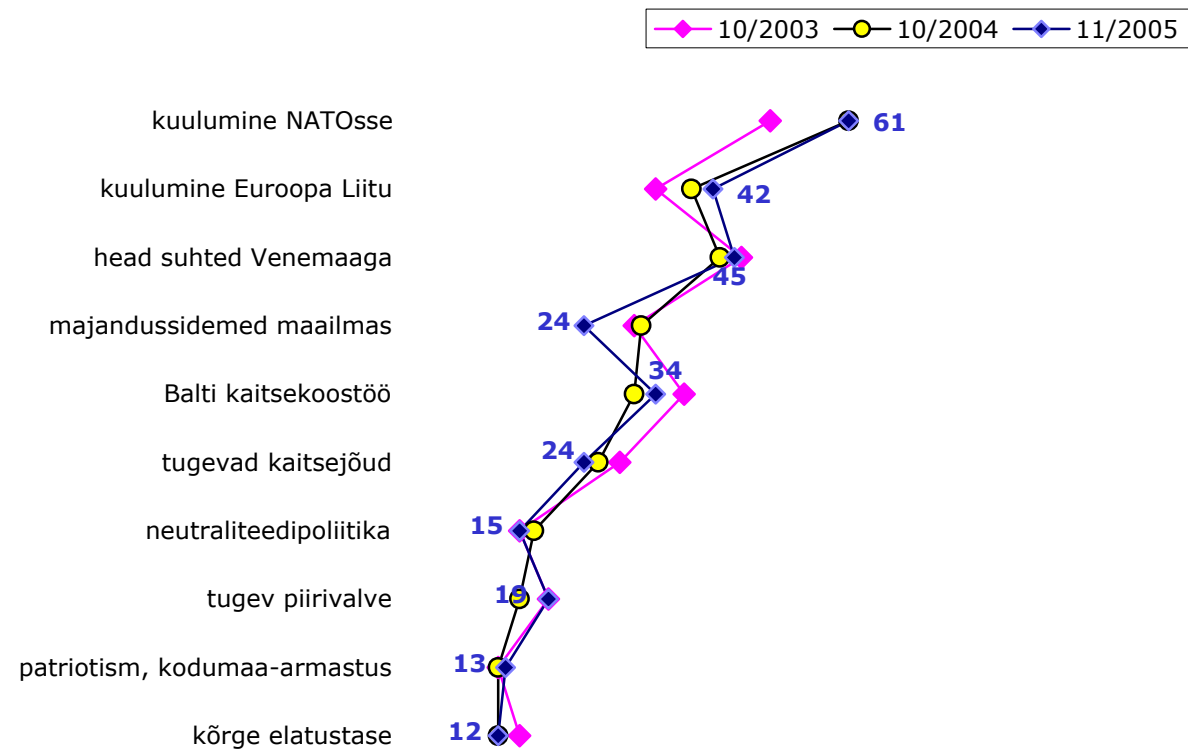
Eesti julgeoleku garantiid

%, n = 936

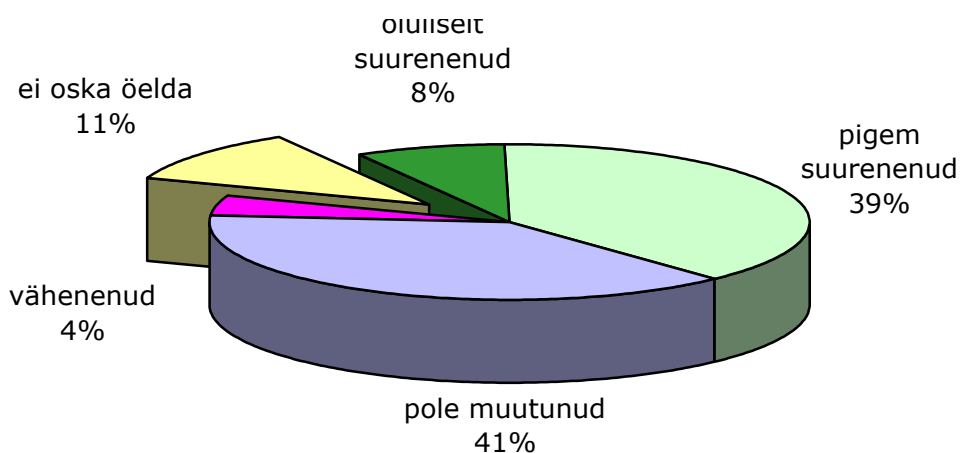
Võrdlus varasemate tulemustega

%

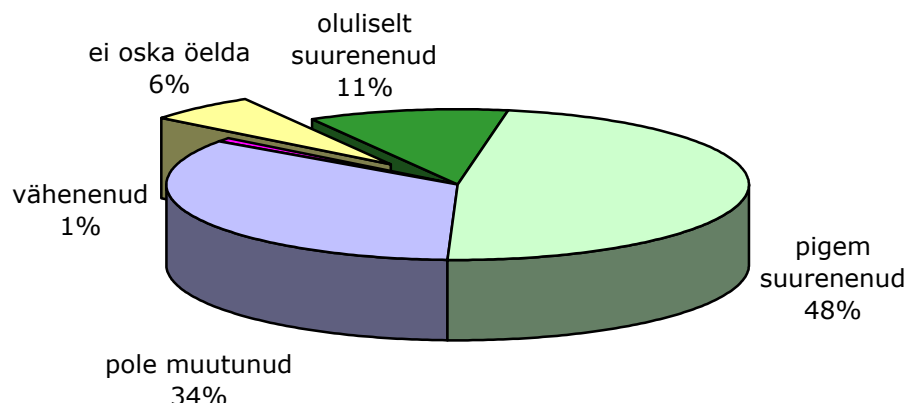

Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?

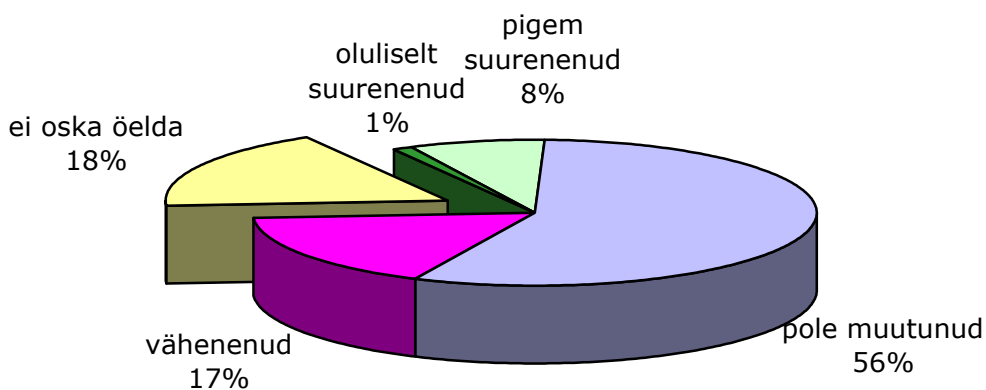
KÕIK, n=936

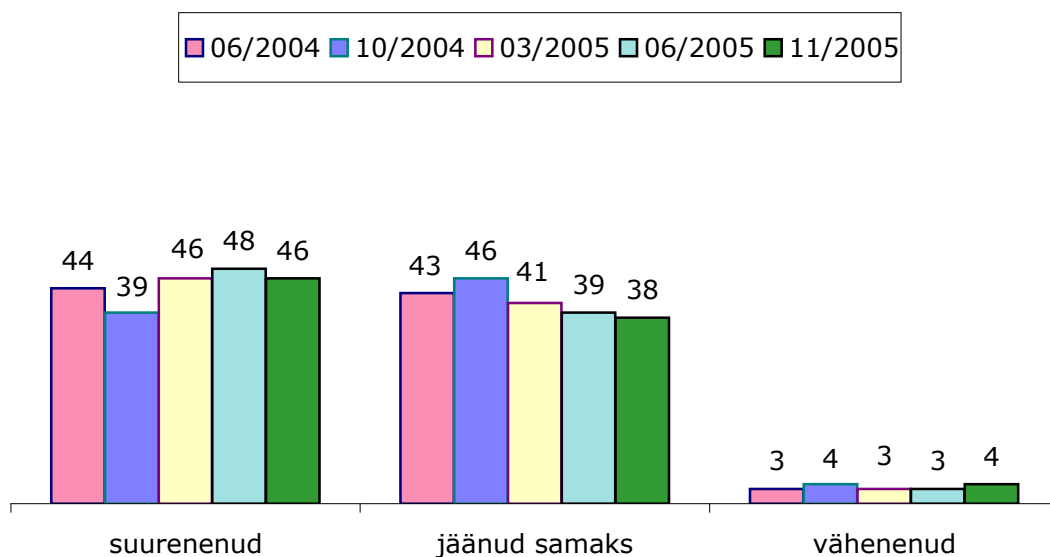
NATOga liitumise toetajad, n=683

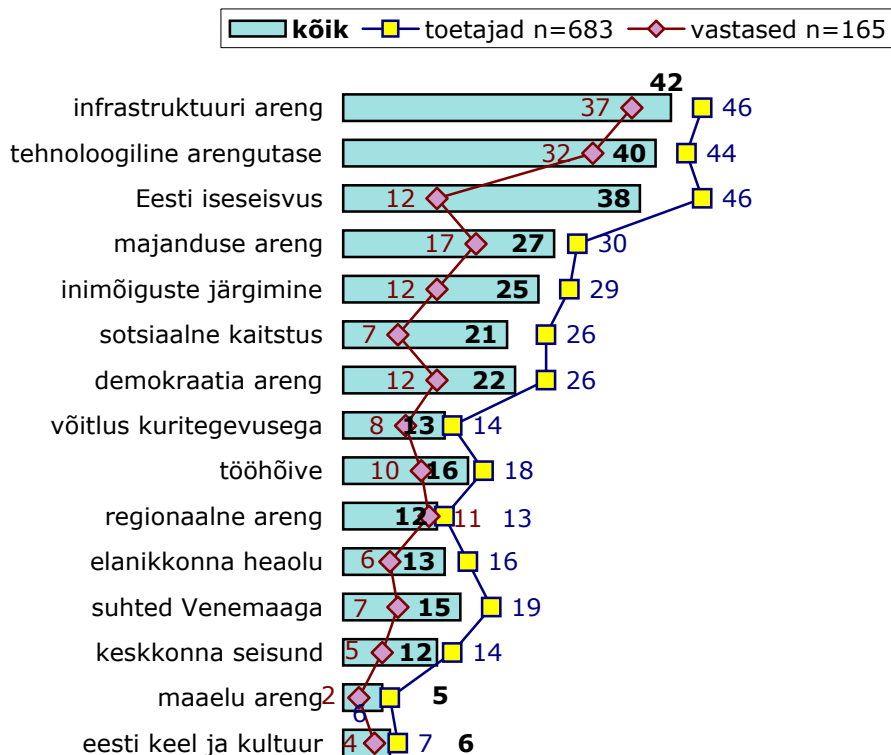
NATOga liitumise vastased, n=165

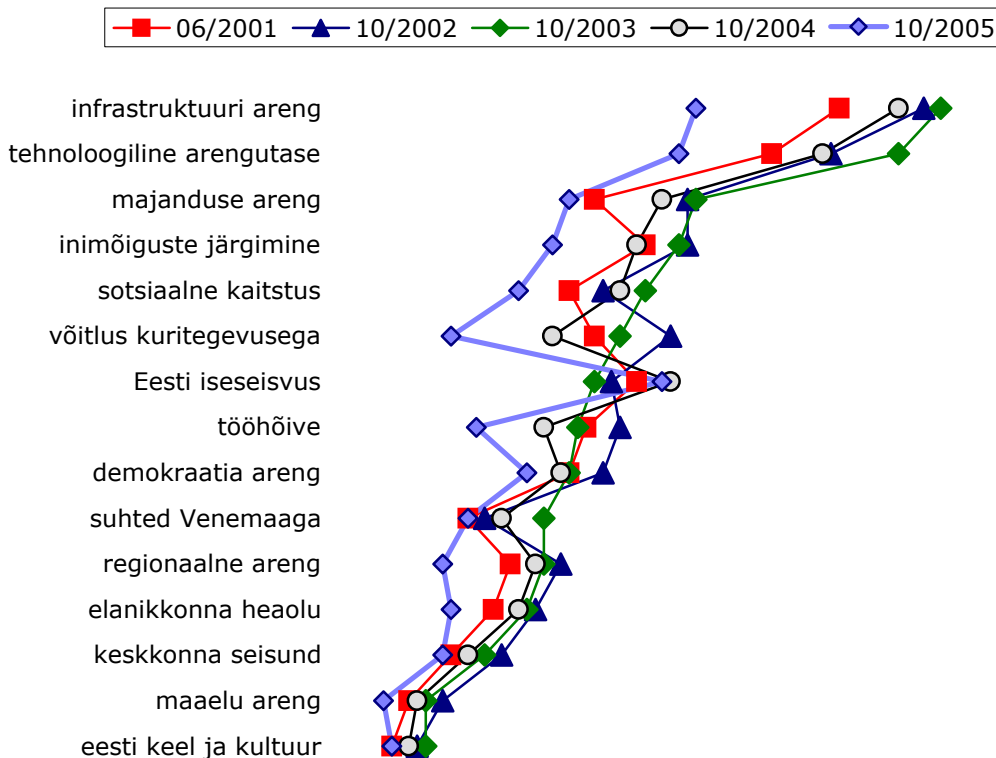
**Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?
muutused ajas**

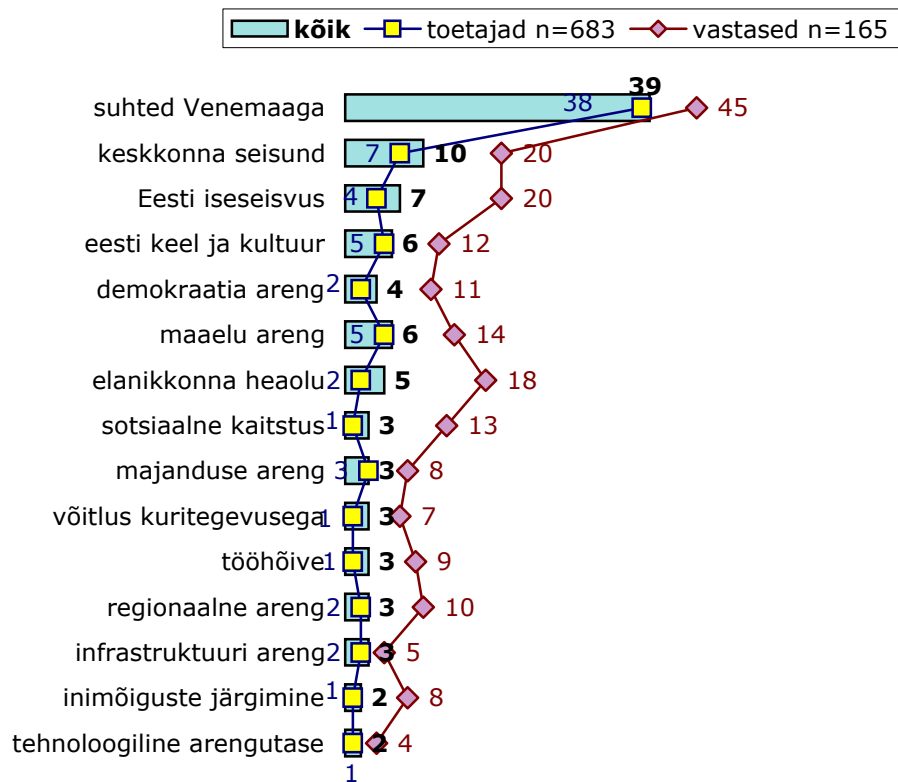
NATO-ga liitumise positiivne tulem n=936, %

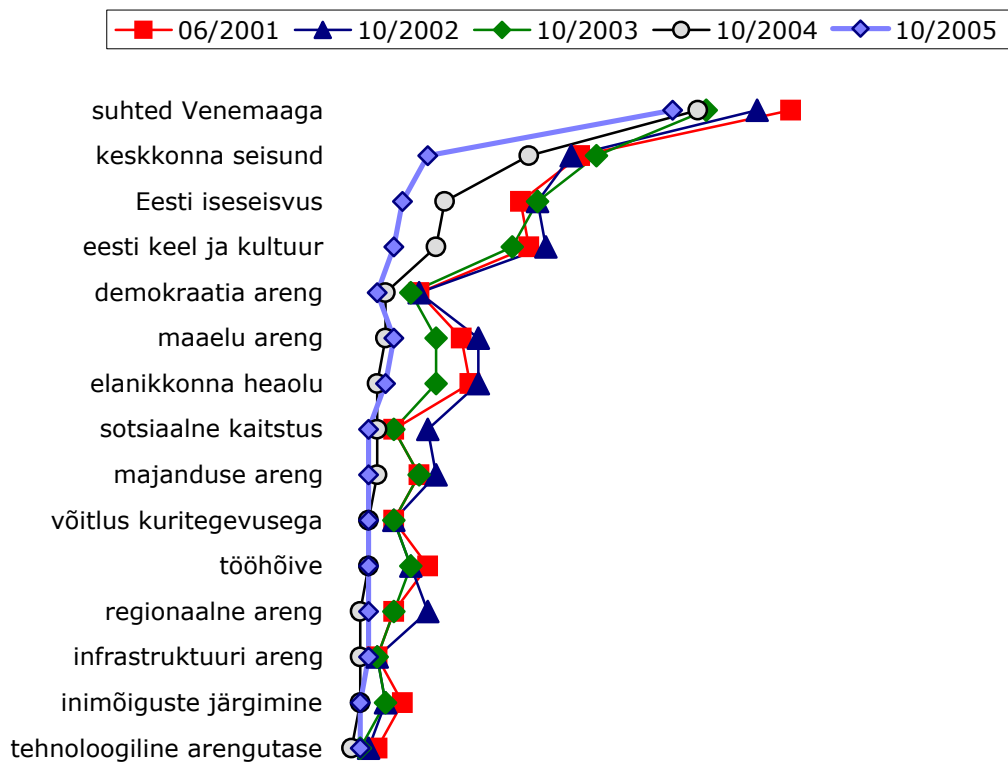
Muutus ajas %

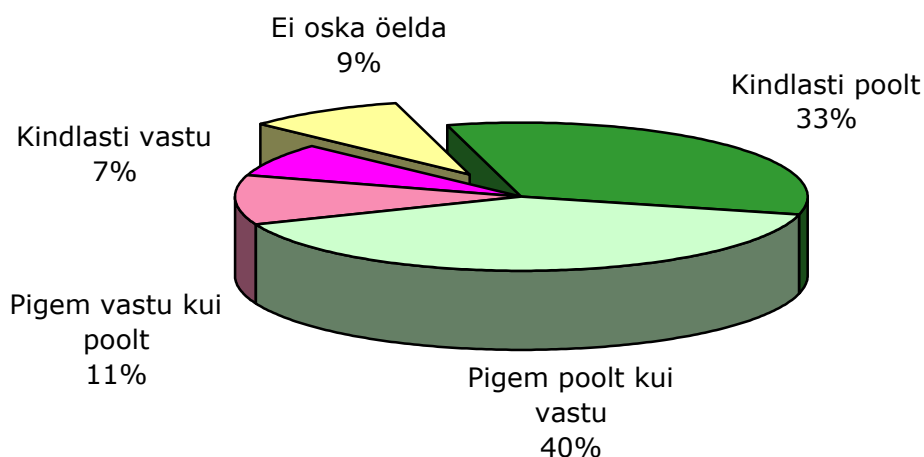
NATO-ga liitumise negatiivne tulem n=936, %

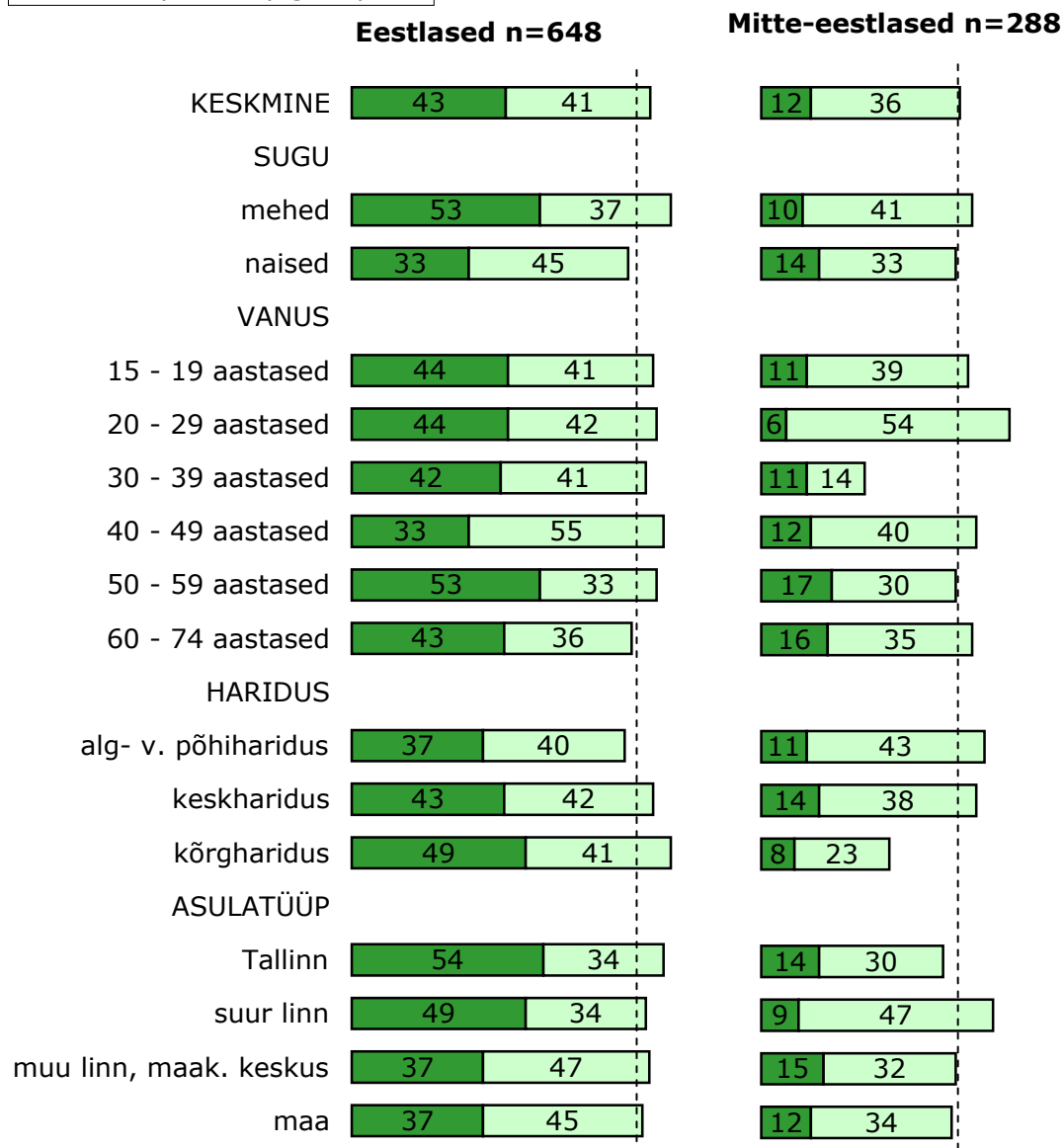
Muutus ajas %

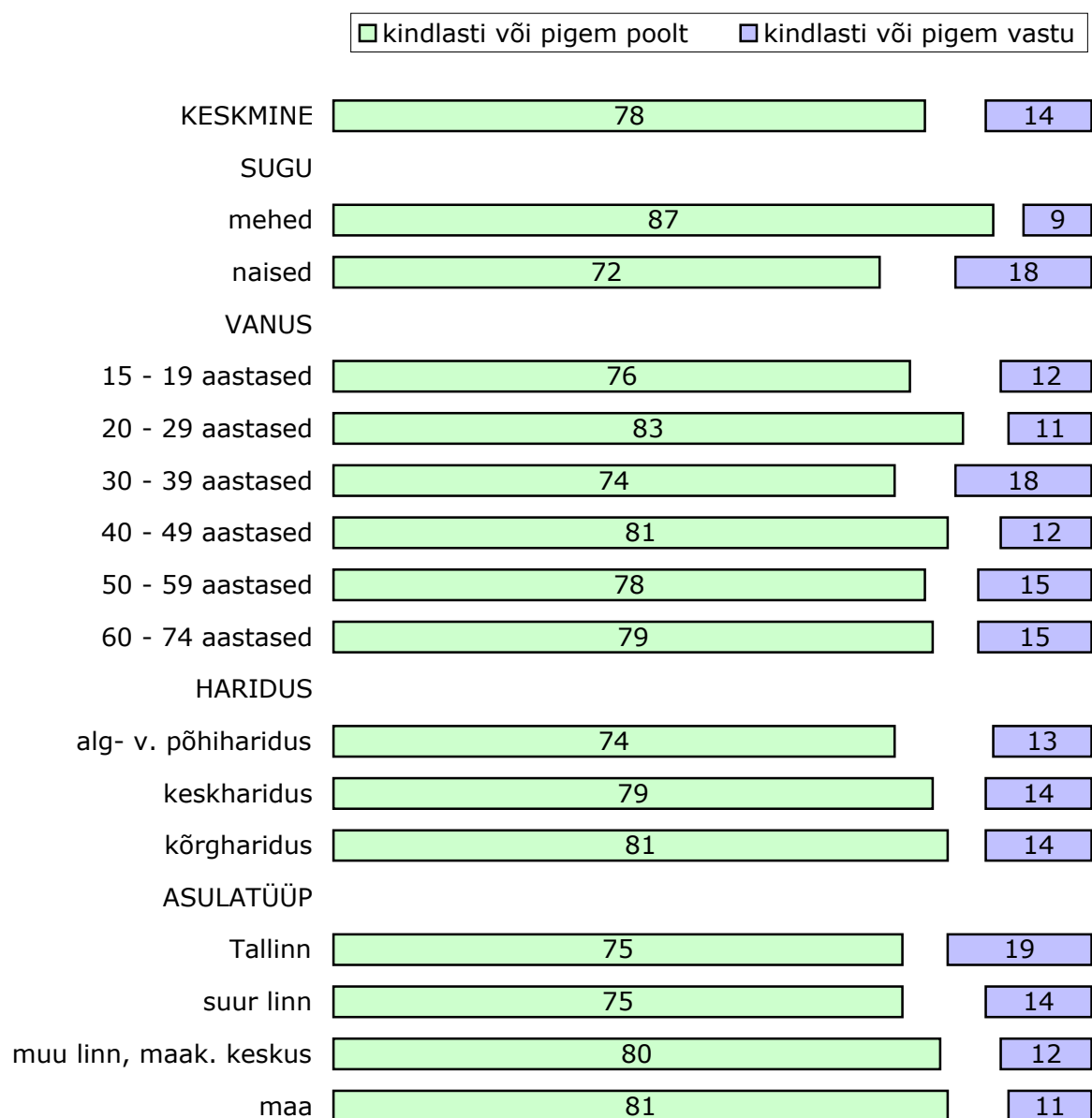
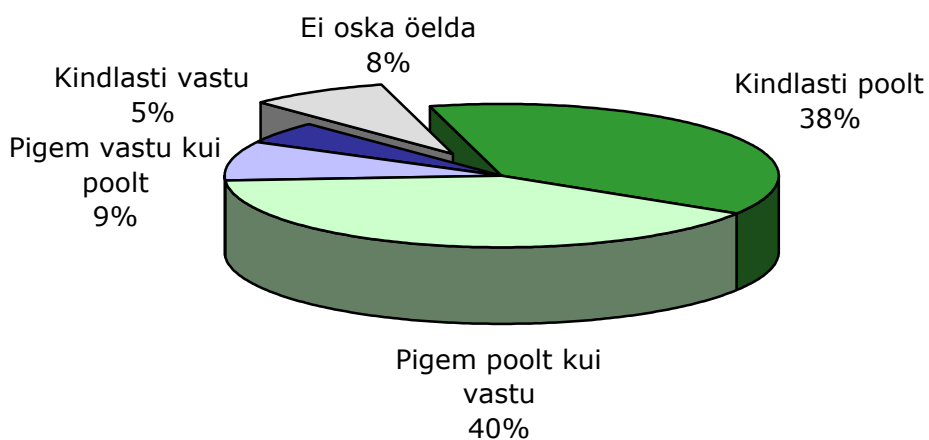
Suhtumine NATOsse kuulumisse
%, n=936

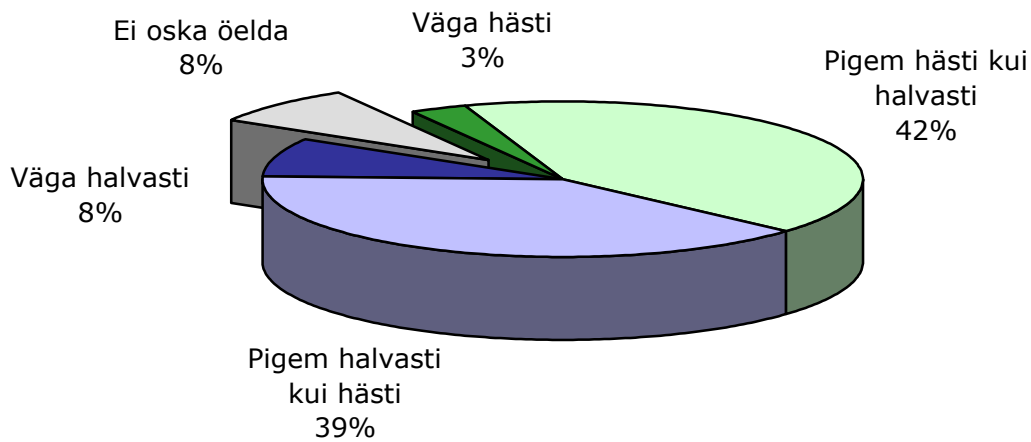
■ kindlasti poolt □ pigem poolt

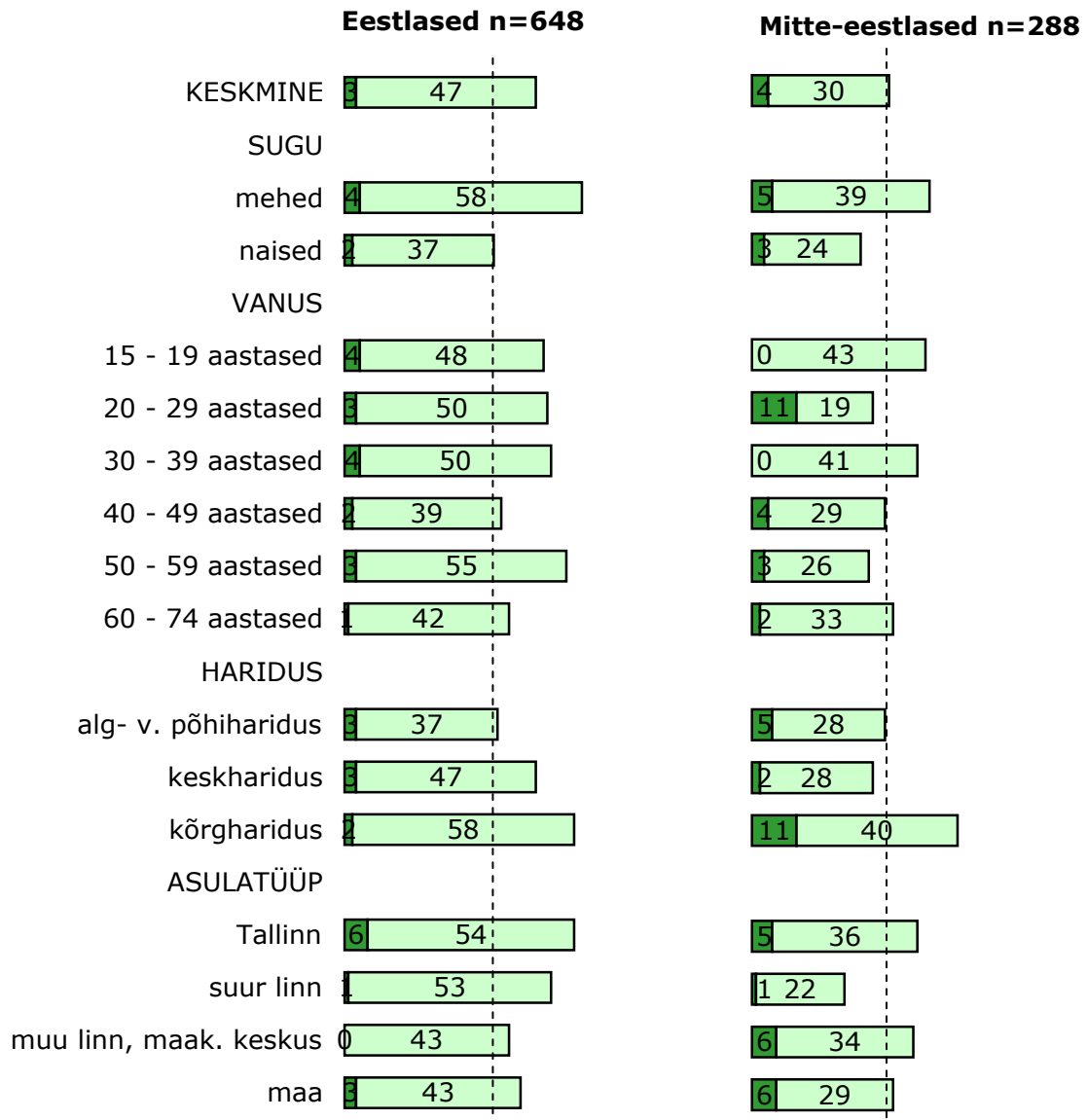
Eesti kodanike suhtumine NATOsse kuulumisse
n=790, %

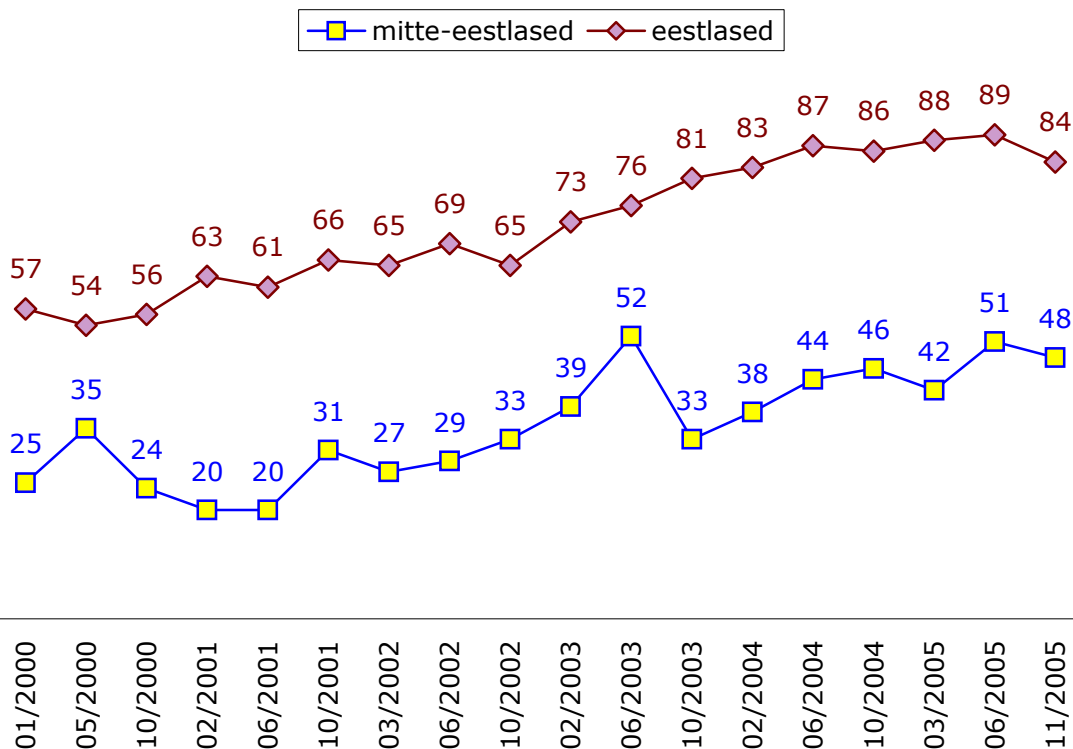
Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek
%, n=936

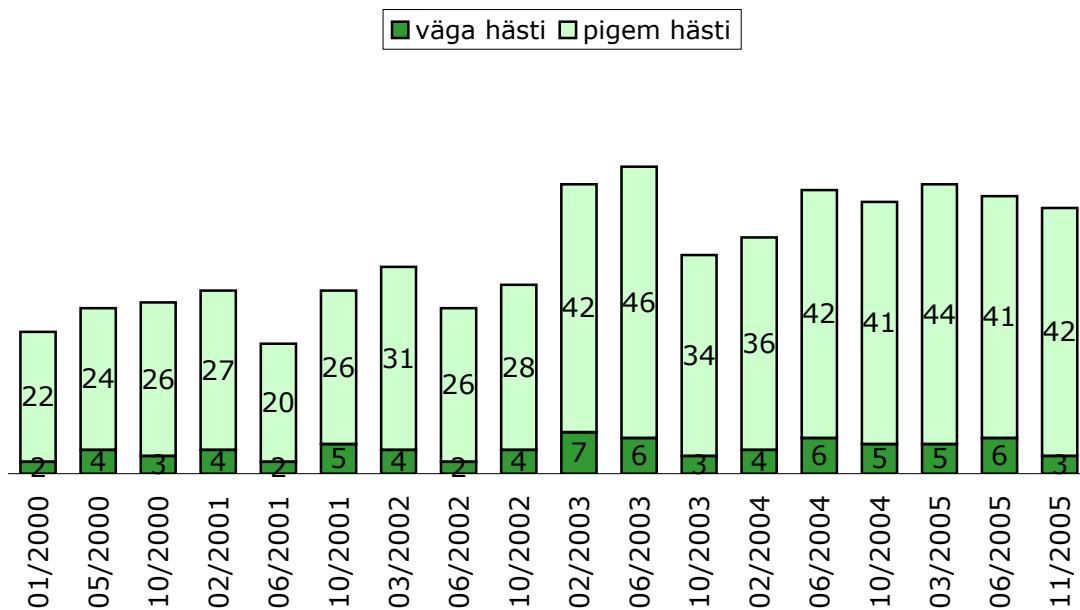
■ väga hästi □ pigem hästi kui halvasti

NATO-ga liitumise/ NATOsse kuulumise pooldajate osakaal ajas kindlasti ja pigem poolt, %

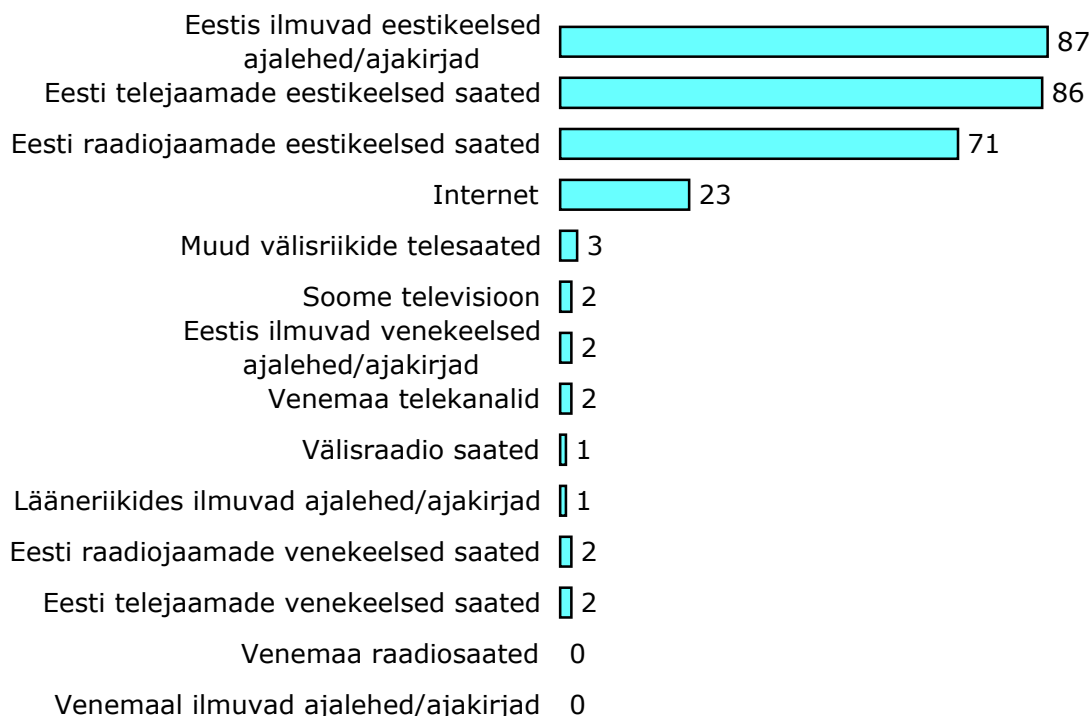
NATOga liitumise protsessiga hästi informeeritute osakaal ajas %

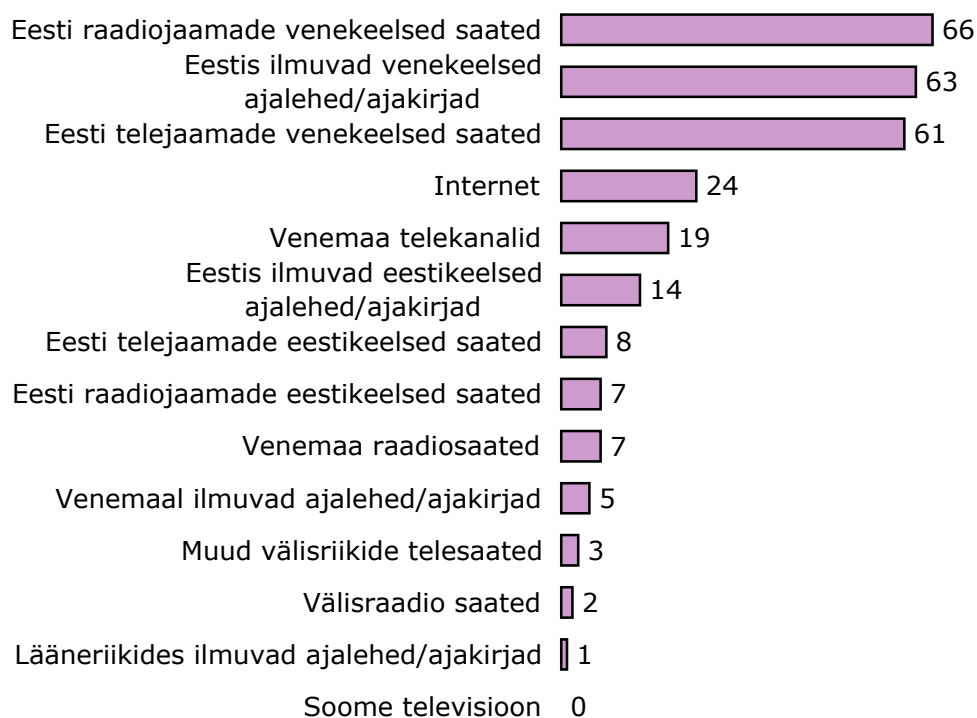
Infoallikad, kust on saadud teavet Eesti riigikaitse ja NATO kohta

%, n=936

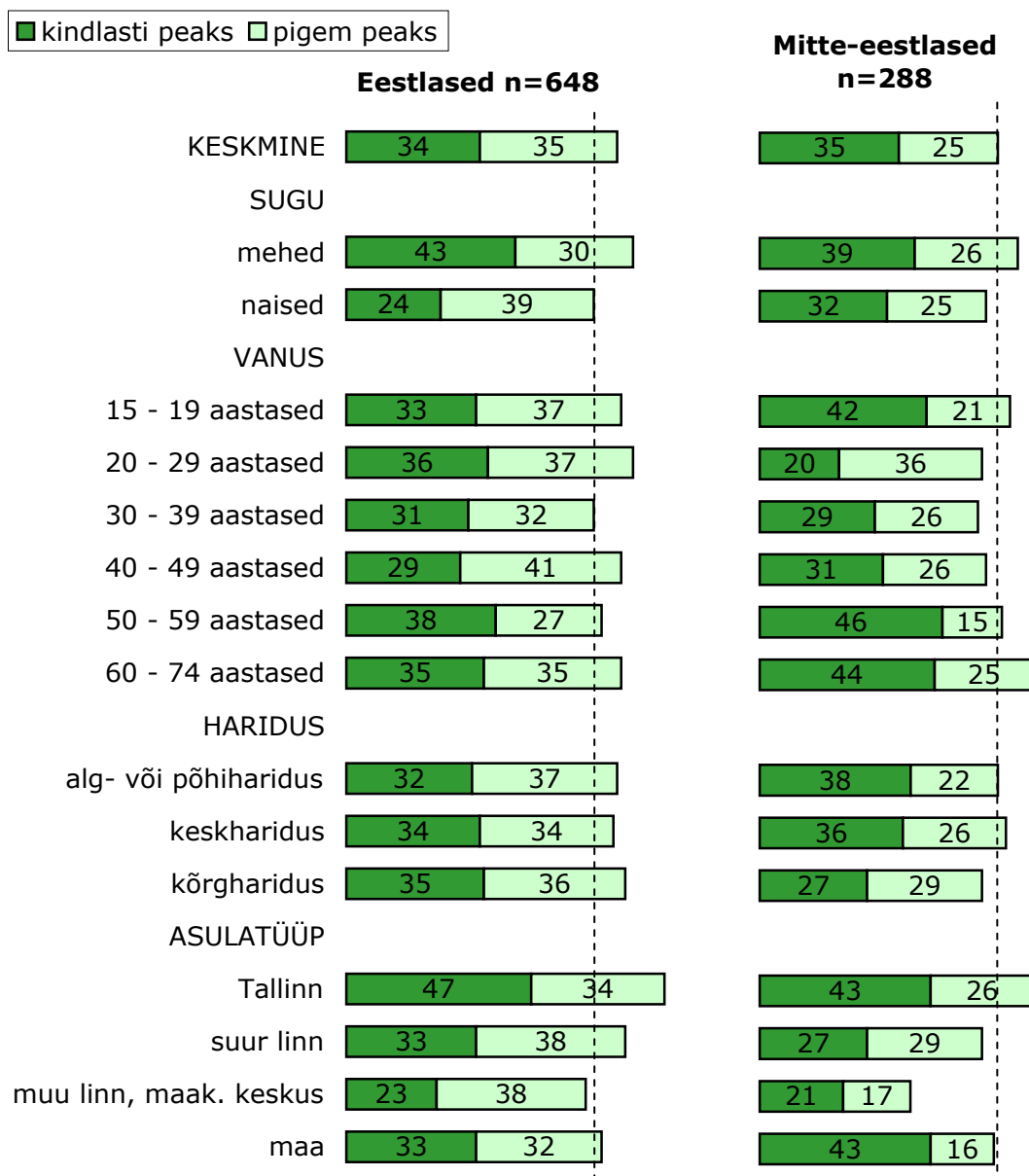
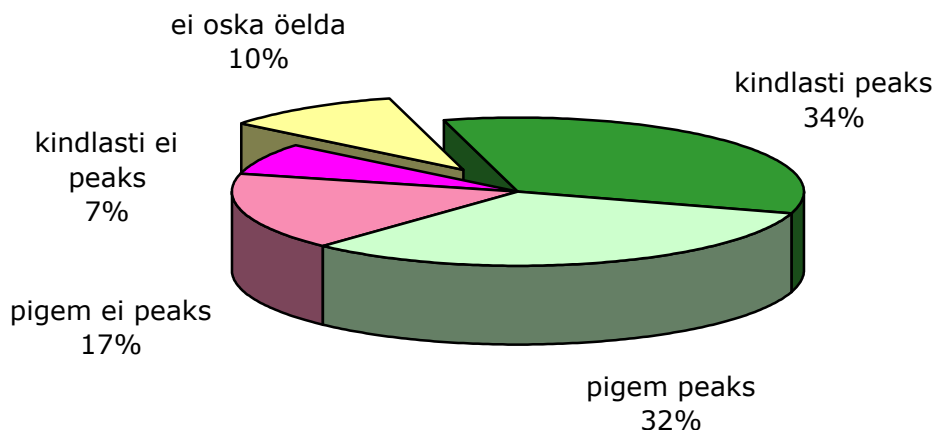
Eestlased, n=648

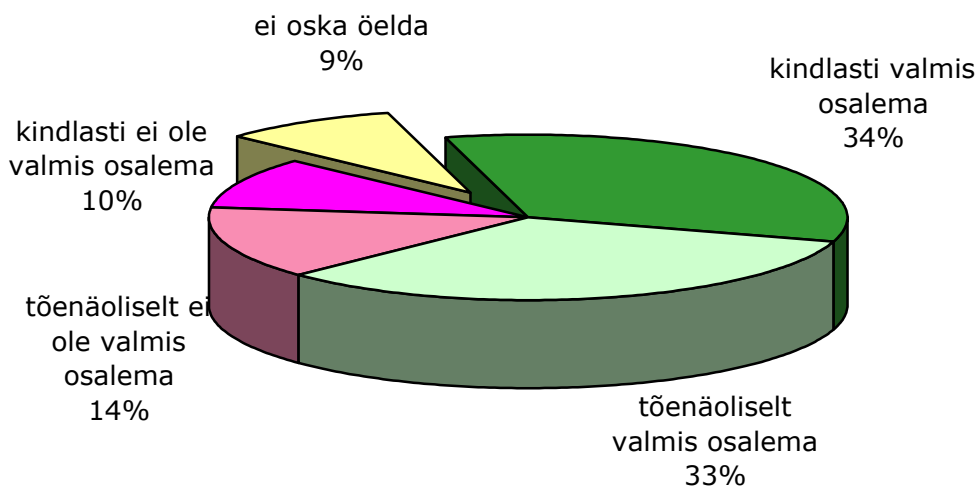
Mitte-eestlased, n=288

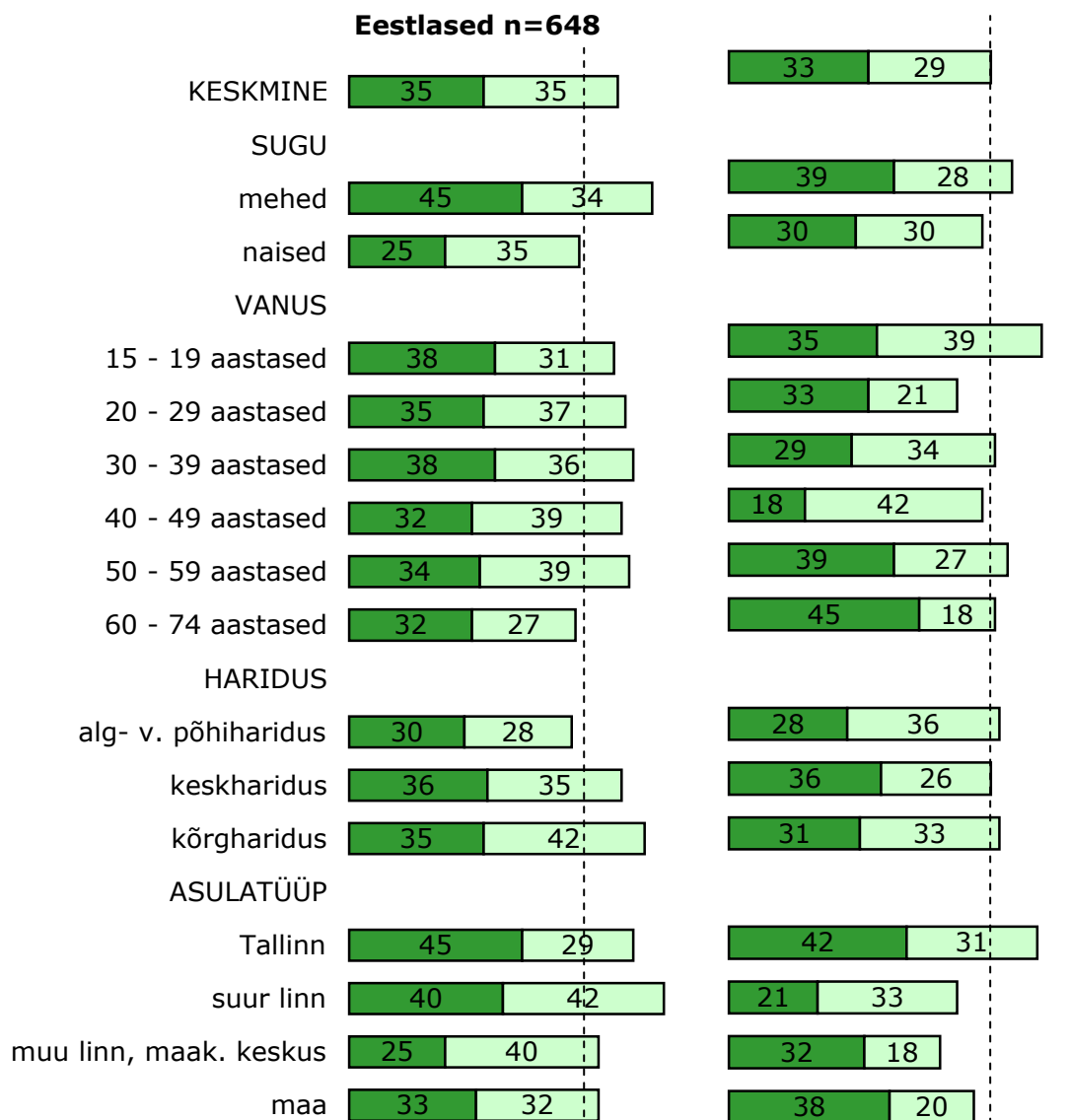
Relvastatud vastupanu osutamise vajalikkus rünnaku korral
%, n=936

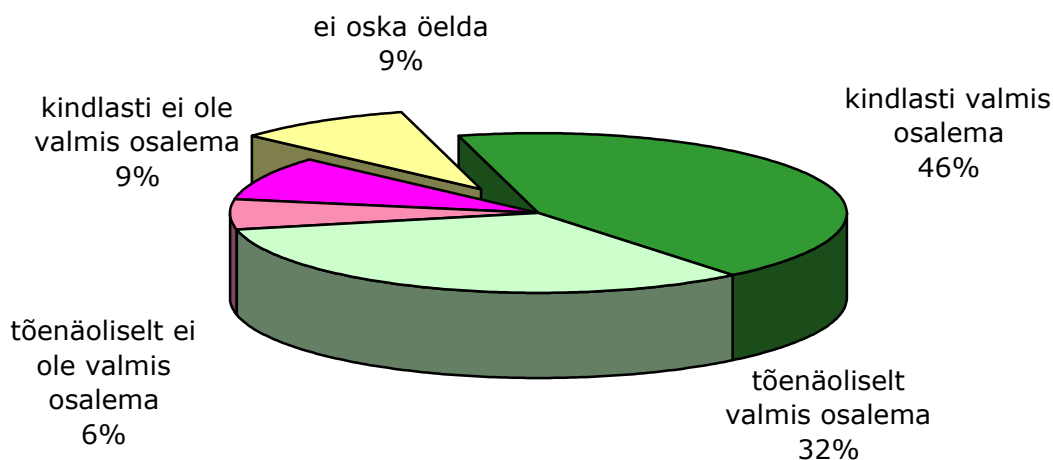
Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale
%, n=936

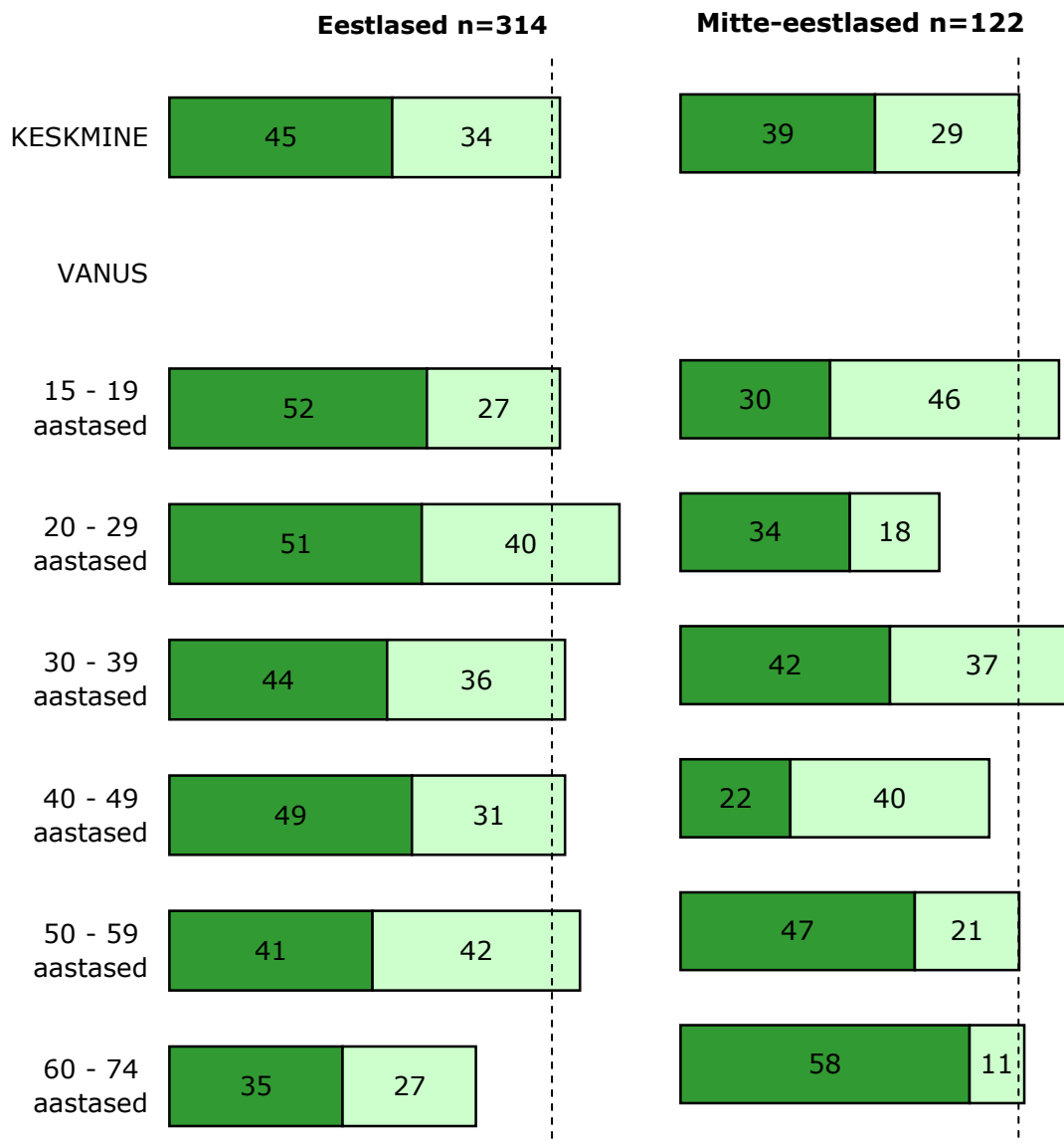
■ kindlasti osaleks □ pigem osaleks

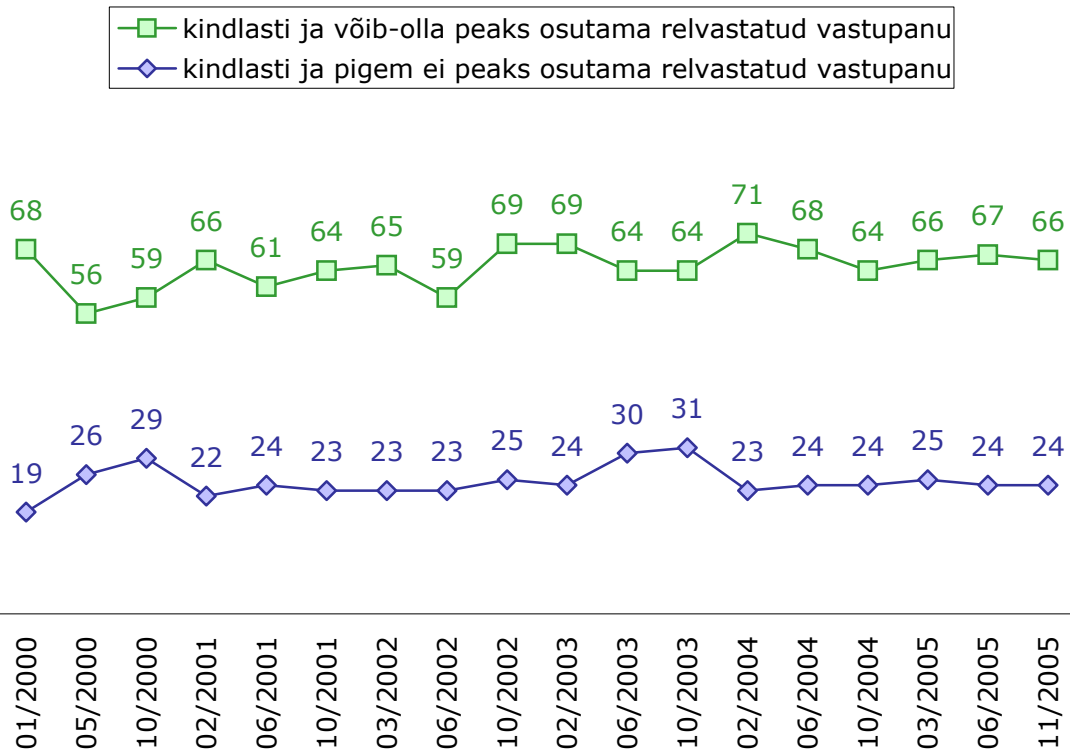
Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale mehed, n=436

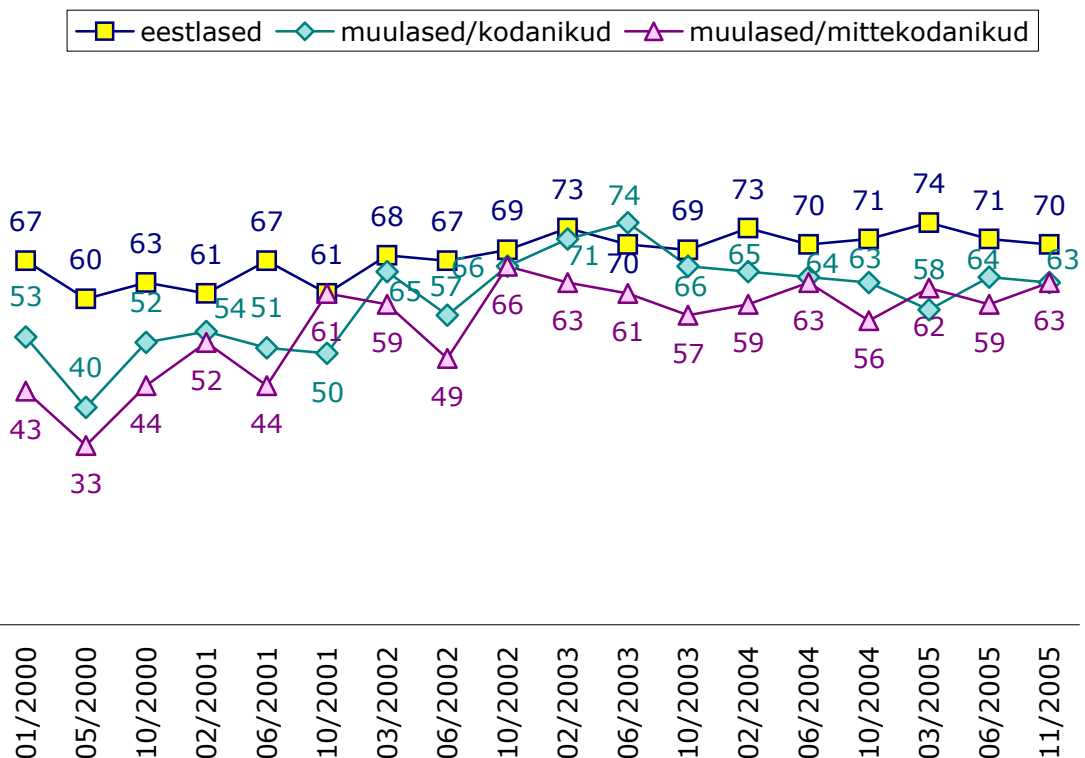
■ kindlasti osaleks □ pigem osaleks

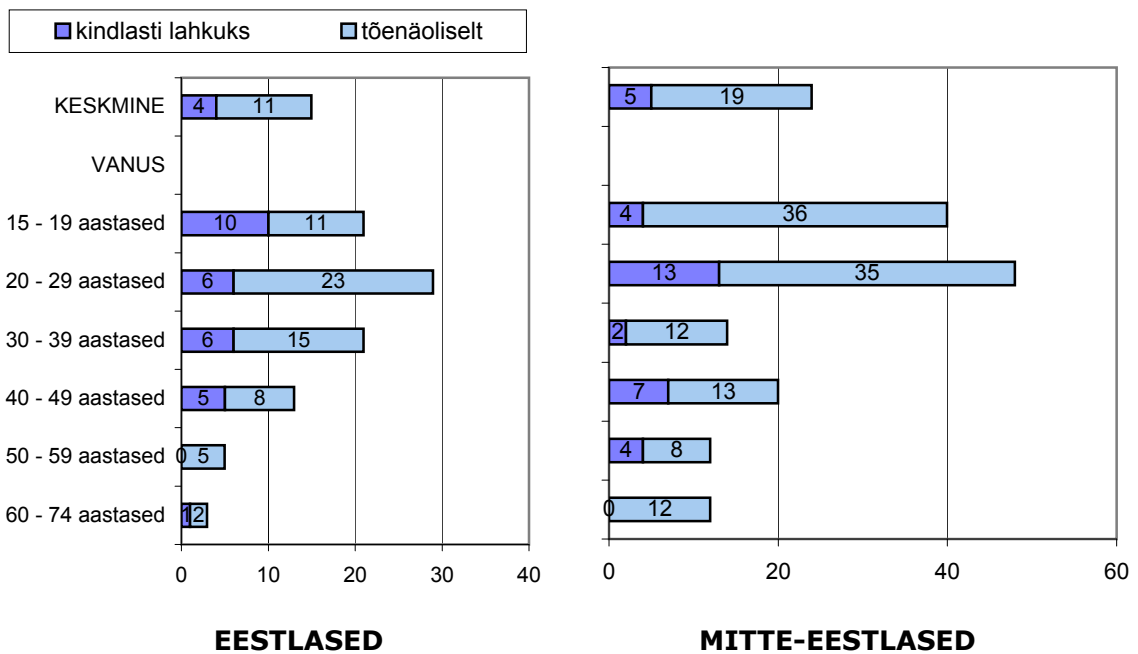
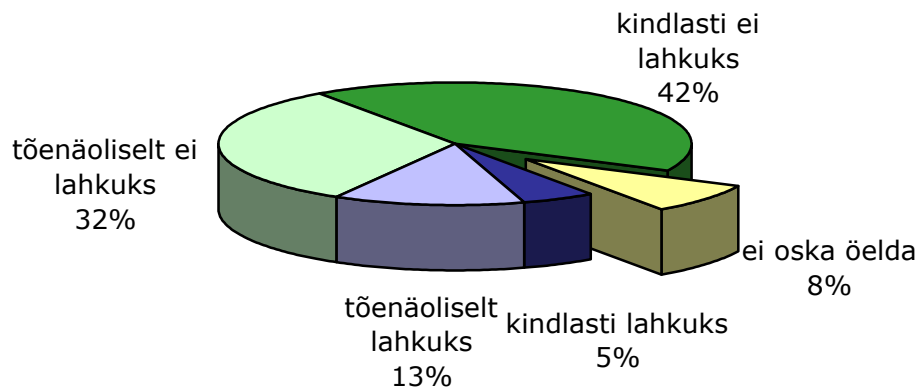
Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate ja vastaste osakaalu muutus ajas, %

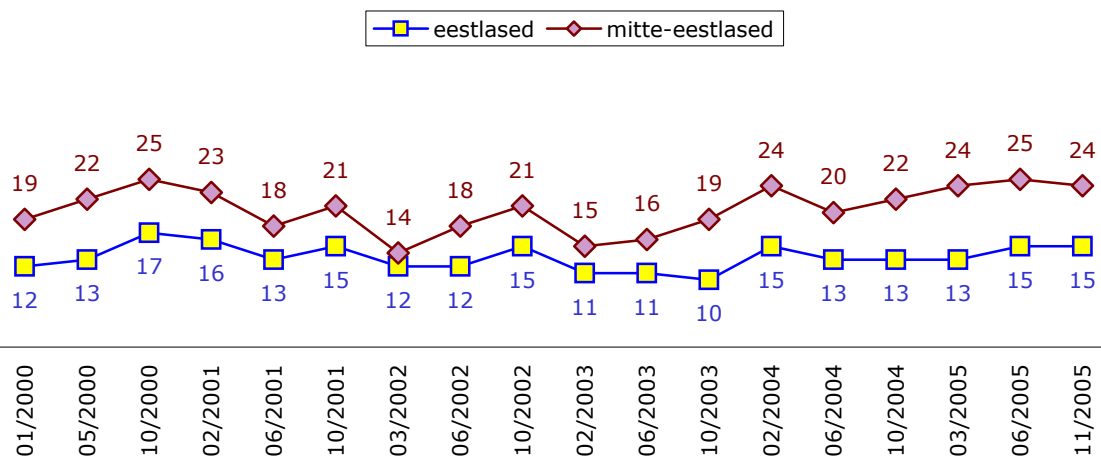
Osaleksid kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid, %

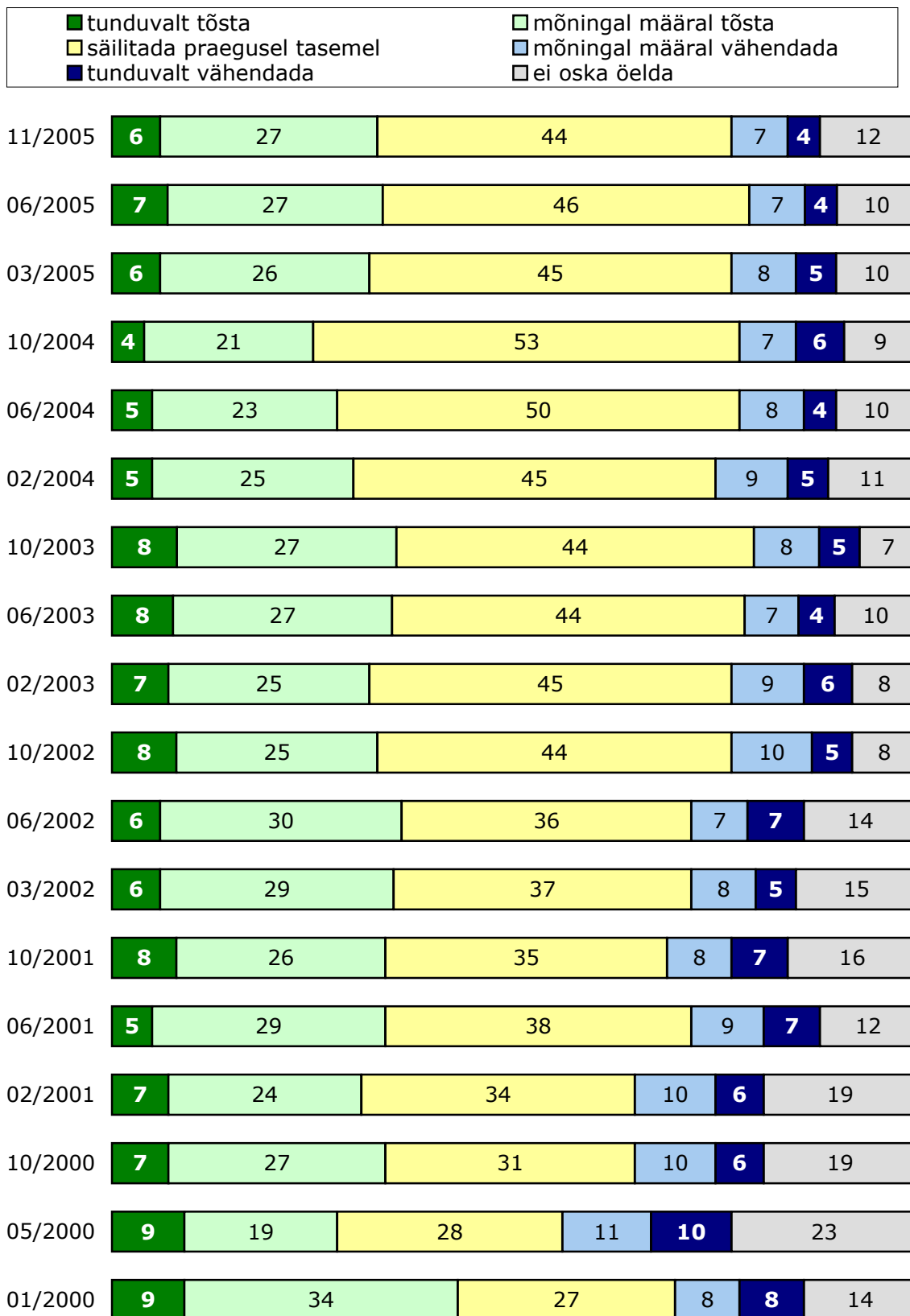
Eestist lahkumise tõenäosus, juhul kui Eestile tungitakse kallale
%, n=959

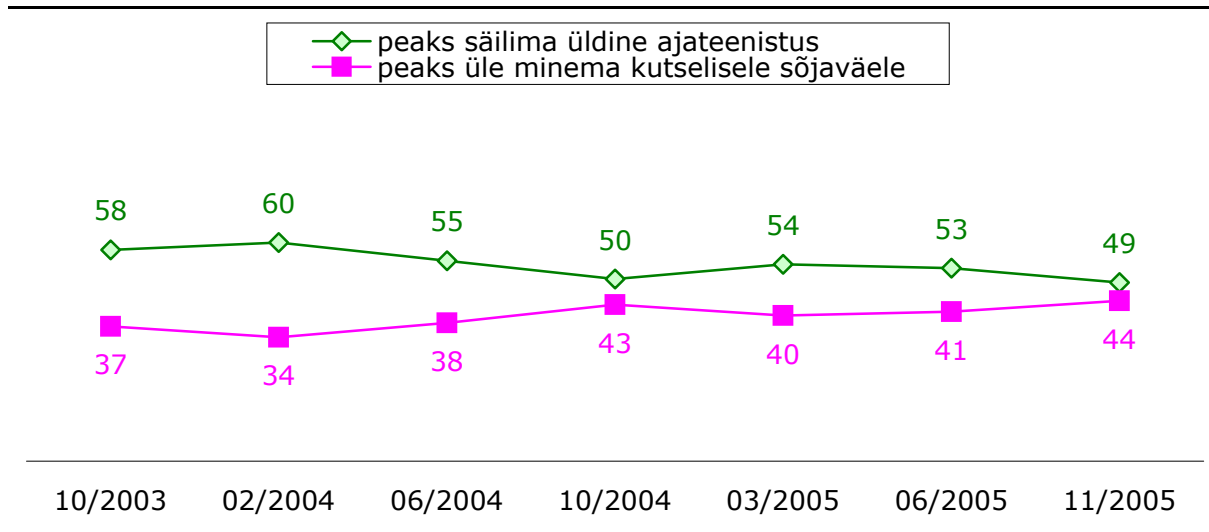
Muutus ajas
kindlasti ja tõenäoliselt lahkuks, %

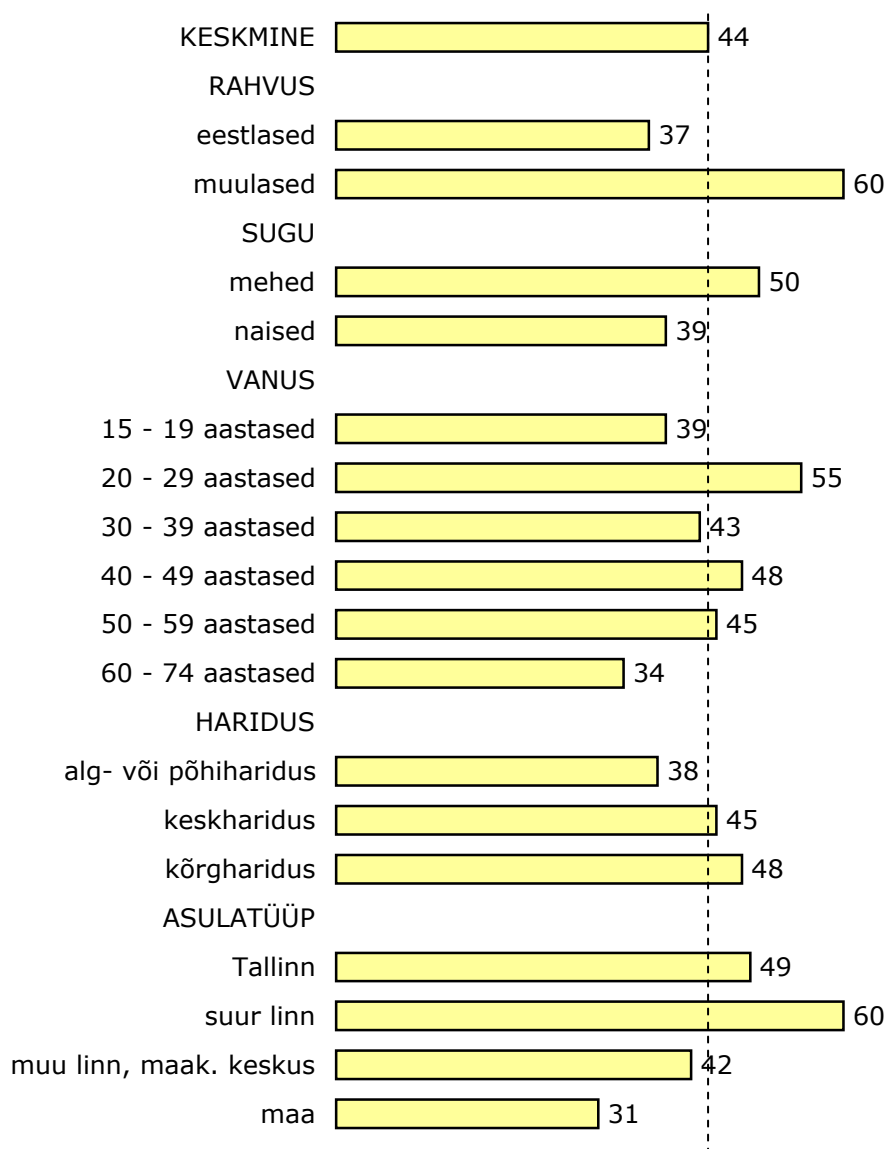
Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste kohta ajas

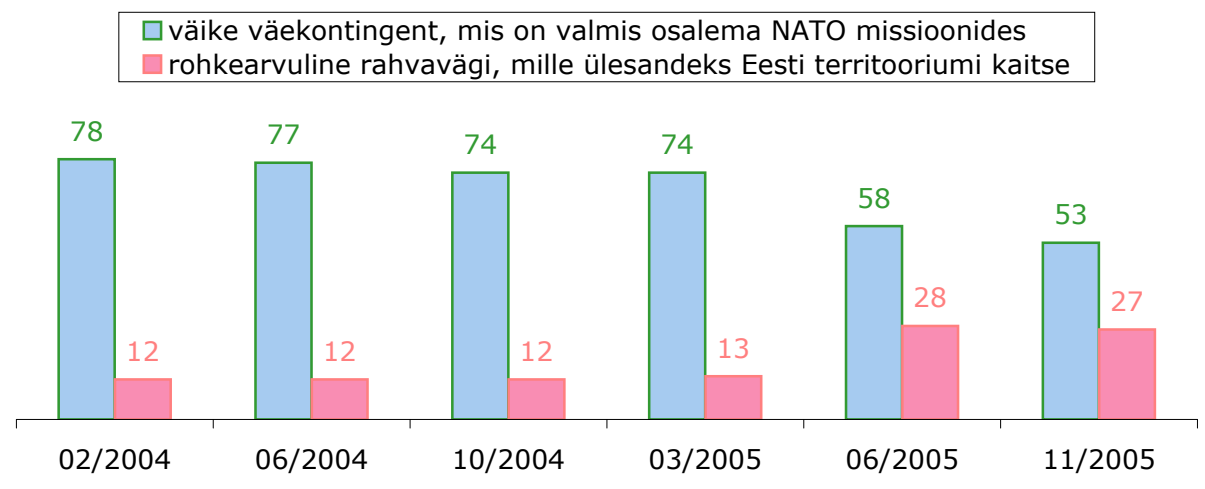
Suhtumine kutselisse sõjaväesse muutus ajas, %

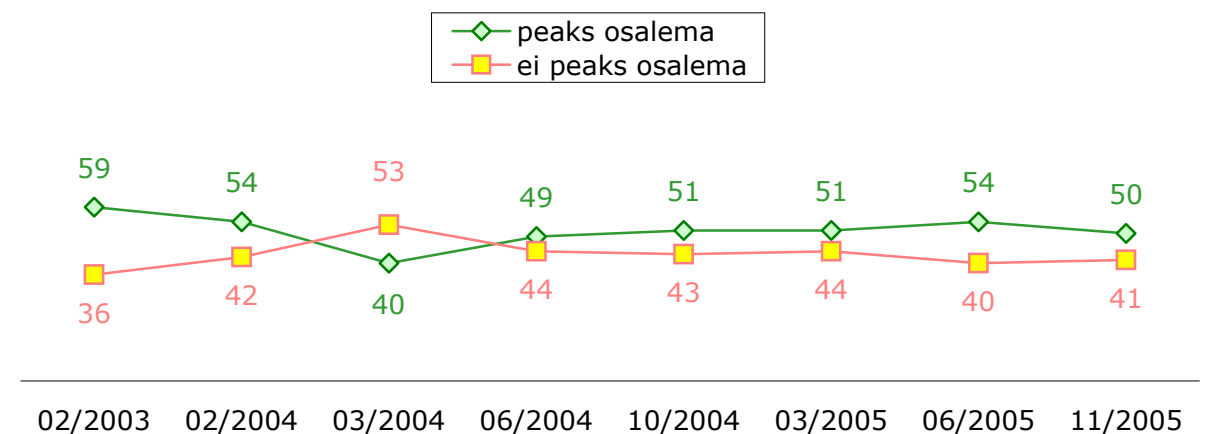
Peaks üle minema kutselisele sõjaväele, %

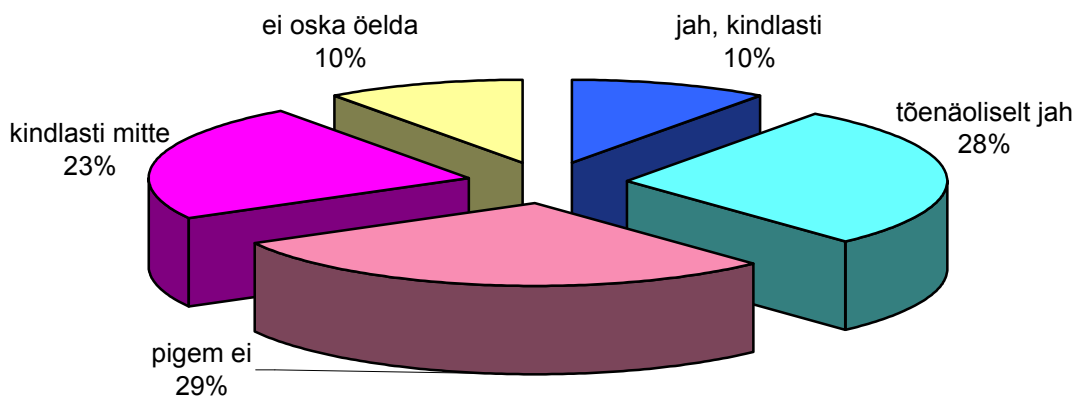
**Eelistatud variandid Eesti kaitsevõime arendamisel
muutus ajas, %**

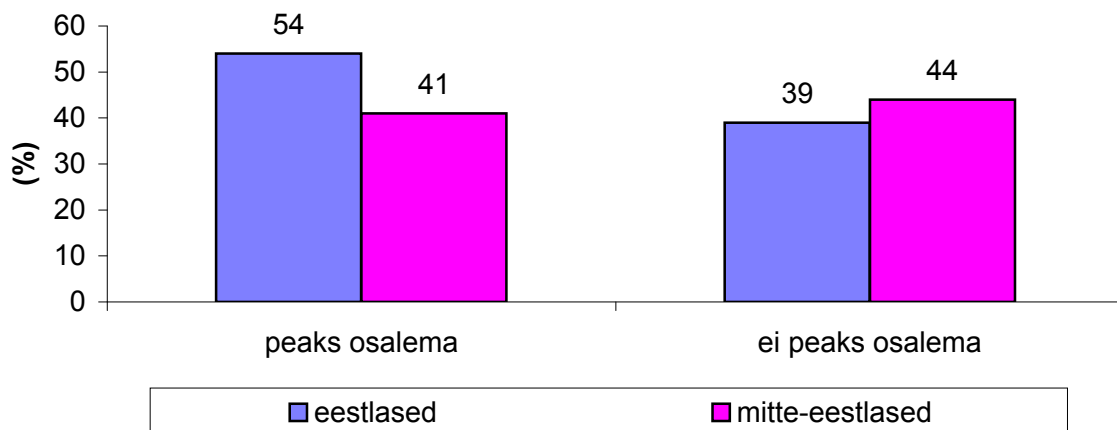
**Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse
rahvusvahelistes sõjalistes missioonides
muutus ajas, %**

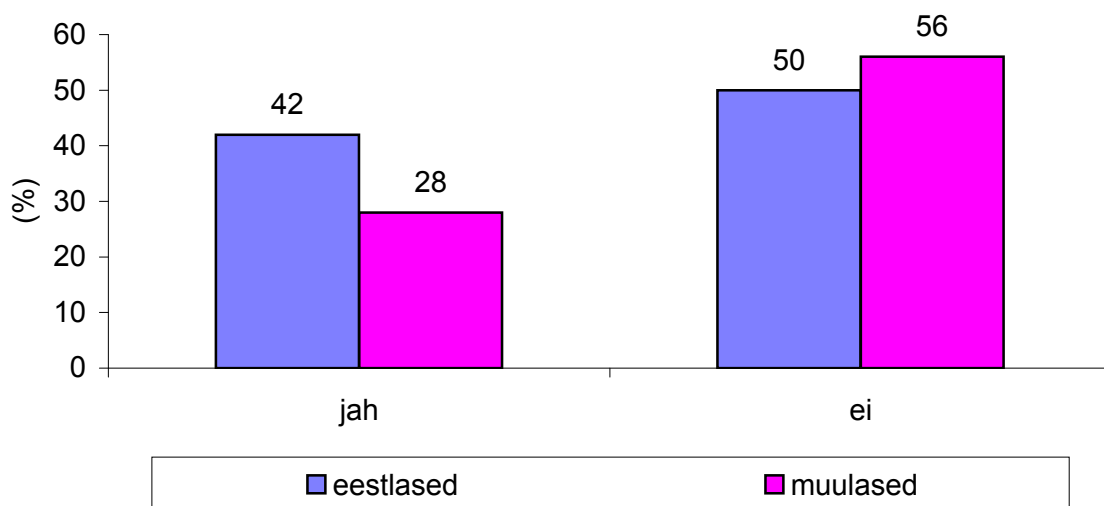
**Kas Riigikogu peaks pikendama Eesti osalemist
sõjalisel missioonil Iraagis**

**Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse
rahvusvahelistes sõjalistes missioonides**

**Kas Riigikogu peaks pikendama Eesti osalemist
sõjalisel missioonil Iraagis**

POLIITIKA JA ÜHISKOND

Mil määral Te usaldate järgmisi Eesti riigi institutsioone? *Esitage KAART 1.*

	Täielikult usaldan	Pigem usaldan	Pigem ei usalda	Üldse ei usalda	Raske öelda
1. Riigikogu	1	2	3	4	5
2. Valitsus	1	2	3	4	5
3. President	1	2	3	4	5
4. kohalik (linna v. valla) omavalitsus	1	2	3	4	5
5. Kaitsevägi	1	2	3	4	5
6. Politsei	1	2	3	4	5
7. Piirivalve	1	2	3	4	5
8. Kohus	1	2	3	4	5
9. Kirik	1	2	3	4	5
10. Ajakirjandus	1	2	3	4	5
11. Kaitseliit	1	2	3	4	5
12. Eesti Pank	1	2	3	4	5
13. Riigikontroll	1	2	3	4	5
14. Õiguskantsler	1	2	3	4	5
15. Erakonnad	1	2	3	4	5
16. Ametiühingud	1	2	3	4	5
17. Muud kodanikuühendused	1	2	3	4	5

18. Millistele alljärgnevatest probleemidest peaks valitsus Teie arvates eelkõige tähelepanu pöörama? /valige **VIIS** Teie arvates kõige olulisemat valdkonda/ - *Esitage KAART 2.*

Majanduse arengu tagamine	1
Inimeste elatustaseme tõstmine	2
Riigi kaitsevõime tugevdamine	3
Eesti huvide esindamine Euroopa Liidus	4
Põllumajanduse ja maaelu arendamine	5
Turvalisuse tagamine, võitlus kuritegevusega	6
Hariduse ja kultuuri arengu tagamine	7
Tööpuuduse vähendamine.....	8
Koostöö NATO-s rahu ja rahvusvahelise julgeoleku tagamisel	9
Riigijuhtimise kulude vähendamine.....	10
Sotsiaalabi süsteemi tõhustamine	11
Keskkonnakaitse tõhustamine	12
Hoolitsus Eesti erinevate piirkondade ühtlasema arengu eest.....	13
Mitte-eestlaste integratsioon	14
Demokraatia arendamine, kodanike ja erinevate huvigruppide kaasamine otsustusprotsessi	15
Muu	16

19. Kuidas Teie arvate, kas eeloleval aastakümnel muutub maailm turvalisemaks ja sõjaliste konfliktide oht väheneb või, vastupidi, suureneb ebastabiilsus ja maailmas kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus või olukord ei muutu?
- Maailm muutub turvalisemaks 1
 Suureneb sõjaliste konfliktide oht 2
 Olukord ei muutu 3
 Ei oska öelda 4
20. Kui tõenäoliseks Te peate, et tulevikus ründab Eestit mõni teine riik? Kas ...
- Väga tõenäoliseks 1
 Küllaltki tõenäoliseks 2
 Mitte eriti tõenäoliseks 3
 Täiesti ebatõenäoliseks 4
 Ei oska öelda 5
21. Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis, kui lõpptulemus ei ole meile selge? Kas ...
- Jah, kindlasti 1
 Tõenäoliselt jah 2
 Tõenäoliselt mitte 3
 Kindlasti mitte 4
 Ei oska öelda 5
22. Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses? Kas...
- Jah, kindlasti 1
 Tõenäoliselt jah 2
 Tõenäoliselt mitte 3
 Kindlasti mitte 4
 Ei oska öelda 5
23. Kui Eestile tungitaks kallale, kas püüaksite siis Eestist lahkuda? Kas...
- Jah, kindlasti 1
 Tõenäoliselt jah 2
 Tõenäoliselt mitte 3
 Kindlasti mitte 4
 Ei oska öelda 5
24. Mis tagab Teie arvates Eesti riigile suurima julgeoleku? Nimetage kolm olulisemat tegurit. *Esitage KAART 3.*
- Kuulumine NATO-sse 1,
 Kuulumine Euroopa Liitu 2,
 Koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga 3,
 Balti riikide kaitsealane koostöö 4,
 Tugevad kaitsejõud 5,
 Tugev piirivalve 6,
 Tihedad majandussidemed erinevate maailma riikidega 7,
 Kõrge elatustase 8,
 Patriotism, kodumaa-armastus 9,
 Neutraliteedipoliitika 10,
 Ei oska öelda 11,

25. Kas Teie olete Eesti NATO-sse kuulumise poolt või selle vastu? Kas ...
- kindlasti poolt 1
 - pigem poolt kui vastu..... 2
 - pigem vastu kui poolt..... 3
 - kindlasti vastu..... 4
 - Ei oska öelda* 5
26. Kuidas on Teie hinnangul muutunud Eesti julgeolek pärast NATOga liitumist? Kas see on ...
- oluliselt suurenenud 1
 - pigem suurenenud kui vähenenud 2
 - ei ole muutunud 3
 - pigem vähenenud kui suurenenud 4
 - oluliselt vähenenud 5
 - Ei oska öelda* 6
27. Kuivõrd Te olete informeeritud sellest, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek? Kas ...
- Väga hästi..... 1
 - Pigem hästi kui halvasti..... 2
 - Pigem halvasti kui hästi..... 3
 - Väga halvasti..... 4
 - Ei oska öelda* 5
28. Milline on Teie seisukoht Eesti kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste kohta? Kaitsekulutusi tuleks ...
- ... tunduvalt tõsta 1
 - ... mõningal määral tõsta..... 2
 - ... säilitada praeguse tasemel 3
 - ... mõningal määral vähendada 4
 - ... tunduvalt vähendada 5
 - Ei oska öelda* 6
29. Kui arvestada, et riigikaitseks eraldatavad summad jääksid praegusele tasemele, siis kumba varianti Eesti kaitsevõime arendamisel peate Te olulisemaks. Kas
- Arendada väikesi, hästi varustatud ja kaasaegse väljaõppega väekontingente, mis on valmis osalema NATO sõjalistes missioonides1
 - Arendada rohkearvulist rahvaväge, mille ülesandeks on Eesti territooriumi kaitse2
 - Ei oska öelda*3
30. Eesti riigikaitse rajaneb praegu üldisel sõjaväekohustusel. Kas Teie arvates peaks Eestis ...
- säilima üldine sõjaväekohustus..... 1
 - või tuleks minna üle kutselisele sõjaväele 2
 - Ei oska öelda* 3

31. Kas Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes?

- Jah, kindlasti..... 1
- Pigem jah..... 2
- Pigem mitte..... 3
- Kindlasti mitte 4
- Ei oska öelda* 5

Eesti väeüksuste viibimiseks Iraagis on vastavalt ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioonile antud Riigikogu poolt mandaat kuni selle aasta lõpuni.

32. Kui ÜRO aasta lõpul leiab, et Iraagi stabiilsuse tagamiseks on rahvusvaheliste vägede kohalolek jätkuvalt vajalik, siis kas Riigikogu peaks Eesti osalemist Iraagi missioonil pikendama või mitte?

- Jah, kindlasti..... 1
- Pigem jah..... 2
- Pigem ei..... 3
- Kindlasti mitte 4
- Ei oska öelda* 5

33. Kas NATO liikmeks olek on Teie hinnangul mõjutanud alljärgnevaid eluvaldkondi positiivselt või negatiivselt? Esitage KAART 4.

	Positiivselt	Ei ole mõjutanud	Negatiivselt	Ei oska öelda
Tööhõivet	1	2	3	4
Võitlust kuritegevusega	1	2	3	4
Inimõiguste järgimist	1	2	3	4
Majanduse arengut	1	2	3	4
Eesti keelt ja kultuuri	1	2	3	4
Keskkonna seisundit	1	2	3	4
Infrastruktuuri (teed, sadamad) arengut	1	2	3	4
Elanikkonna sotsiaalset kaitstust	1	2	3	4
Eesti erinevate regioonide arengut	1	2	3	4
Maaelu arengut	1	2	3	4
Tehnoloogilist arengutaset	1	2	3	4
Suhteid Venemaaga	1	2	3	4
Elanikkonna heaolu	1	2	3	4
Demokraatia arengut	1	2	3	4
Eesti iseseisvust	1	2	3	4

34. Kas Teie olete läbinud sõjaväeteenistuse ...

- Eesti Kaitseväes** 1
- Nõukogude Armees**..... 2
- Muu riigi relvajõududes** 3
- Ei ole läbinud** 4

35. Kas keegi Teie pere liikmetest või lähedastest sõpradest on teeninud Eesti kaitseväes?

- Jah** 1
- Ei** 2
- Ei oska öelda* 3

36. Mis Teile kõige esimesena meenub, kui kuulete sõna Kaitseliit?

37. Kuidas Teile suhtute inimestesse, kes kuuluvad Kaitseliitu? Kas ...

- Väga positiivselt 1
Üldiselt positiivselt..... 2
Pigem negatiivselt 3
Täiesti negatiivselt 4
Ei oska öelda 5

38. Kuidas Teile tundub, mis motiveerib inimesi kuuluma Kaitseliitu? *ESITAGE KAART 6.*

- Patriotism, soov osaleda Eesti riigi kaitses 1,
Soov omandada uusi oskusi, saada koolitust 2,
Võimalus veeta sisukalt vaba aega 3,
Seiklushimu 4,
Soov hoida end heas füüsilises vormis 5,
Kaitseliidu prestiiž, teiste inimeste lugupidav
suhtumine kaitseliitlastesse 6,
Muu _____ 7,
/Täpsustage/
Ei oska öelda 9

39. Kas Te kuulute Kaitseliitu?

- Jah 1 ⇒ *jätkake küsimus*
Tõrge! Järjehoidja lubamatu eneseviide.
Ei 2 ⇒ *järgmine küsimus*

KÜSIMUS NEILE; KES EI KUULU KAITSELIITU:

40. Kas keegi Teile pere liikmetest või lähedastest sõpradest kuulub Kaitseliitu?

- Jah 1
Ei 2
Ei oska öelda 3

41. Kui Teile tehakse ettepanek astuda Kaitseliitu, siis kas Te ...

- ... astuksite liikmeks.....1
... kaaluksite seda ettepanekut2
... pigem ei oleks nõus3
... kindlasti ei oleks nõus4
Ei oska öelda..... 5

42. Millistest infoallikatest olete Te saanud informatsiooni Eesti riigikaitse ja NATO kohta? Valige kaardilt kuni kolm peamist allikat? *Esitage KAART 6.*

- Eestis ilmuvad eestikeelsed ajalehed/ajakirjad..... 1,
- Eestis ilmuvad venekeelsed ajalehed/ajakirjad..... 2,
- Venemaal ilmuvad ajalehed/ajakirjad 3,
- Lääneriikides ilmuvad ajalehed/ajakirjad..... 4,
- Eesti raadiojaamade eestikeelsed raadiosaated 5,
- Eesti raadiojaamade venekeelsed raadiosaated 6,
- Venemaa raadiosaated..... 7,
- Välisraadio saated 8,
- Eesti telejaamade eestikeelsed telesaated 9,
- Eesti telejaamade venekeelsed telesaated 10,
- Venemaa telekanalid 11,
- Soome televisioon 12,
- Muud välisriikide telesaated..... 13,